

P. A. BORUM
PROF. DR. JUR.
FHLERSVEJ 17

JURIDISK FORENINGSS AARBOG

FOR

VINTEREN 1933—34

TRYKT SOM MANUSKRIFT TIL BRUG FOR
FORENINGENS MEDLEMMER

KØBENHAVN
NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)

1934

INDHOLD.

	Pag.
Foreningen	5
<i>Poul Andersen</i> : Misbrug af Administrationens frie Skøn i det Offentliges økonomiske Interesse	6
<i>O. Bondo Svane</i> : Stille Reserver i Aktieselskaber	8
<i>H. Munch-Petersen</i> : International og internordisk Aner- kendelse af Domme	25
<i>Ove Rasmussen</i> : Nogle juridiske Betragtninger ved- rørende Erstatning for Automobilskade	26
<i>Henry Ussing</i> : Hovedspørgsmaal for en nordisk Lov- givning om Gældsbreve	43
<i>Fr. Lucas</i> : Om Frakendelse af Borgerlige Rettigheder..	63

*Møderne refererede af Højesteretssagfører N. J. Gorrissen.
Møderne d. 29. Jan. og 26. Febr. 1934 dog af
Landsretssagfører Erik Petri.*

FORENINGEN.

Den aarlige Generalforsamling afholdtes Mandag den 25. September 1933 i Odd Fellow Palæet og indlededes af Professor, Dr. jur. *Henry Ussing*.

Overretssagfører *Niels Olesen* valgtes til Dirigent.

Denne gav Ordet til Højesteretssagfører *Karsten Meyer*, der aflagde Beretning.

Medlemstallet, der den 1. September 1932 var 526, var den 1. September 1933 547.

Han omtalte de i Aarets Løb holdte Foredrag. Han gennemgik Foreningens Regnskab for 1932—33, der efter Bestyrelsens Anmodning var blevet revideret af Byretsdommer *Victor Hansen*.— Beholdningen var ved Aarets Begyndelse 2159 Kr. 64 Øre og ved Aarets Slutning 3088 Kr. 41 Øre.

De hidtidige Bestyrelsesmedlemmer blev genvalgt. Bestyrelsen bestod herefter af: Professor, Dr. jur. *Henry Ussing*, Højesteretsdommer *Julius Møller*, Højesteretssagfører *Th. Knudtzon*, Højesteretssagfører *Karsten Meyer*, Højesteretssagfører *Ø. Ahnfelt-Rønne*, Landsdommer *Jesper Simonsen*, Professor, Dr. jur. *O. A. Borum*, Byretsdommer *Johs. Faurholt*, Overretssagfører *Ellis Henriques* og Landsdommer *A. D. Bentzon*.

Højesteretssagfører *Karsten Meyer* udtalte nogle Mindeord over Byretsdommer *Elhoff*, der i Aarets Løb var afgaaet ved Døden. Byretsdommer *Elhoff* havde igennem mange Aar været Foreningens Revisor og havde været Foreningens trofaste Ven og Støtte. (Forsamlingen rejste sig).

Byretsdommer *Victor Hansen* blev efter Bestyrelsens Forslag valgt til Revisor.

MISBRUG AF ADMINISTRATIONENS FRIE SKØN I DET OFFENTLIGES ØKONOMISKE INTERESSE.

(Foredrag af Professor, Dr. jur. *Poul Andersen* d. 25. September 1933).

Foredraget udelades her, idet det findes trykt i U. f. R. 1934 B. S. 17 ff.

Diskussion:

Landsretssagfører *Johan Heilesen* vilde stille et Spørgsmaal til Indlederen, der havde Forbindelse med det af Indlederen behandlede Emne.

Det er en kendt Sag, at mange Kommuner ønsker at hindre høj Bebyggelse; til Støtte for disse Bestræbelser fik vi for nogle Aar siden den saakaldte Byplanlov. Byplanloven hviler paa Grundloven og paalægger Kommunerne at betale fuld Erstatning, hvor man i Henhold til Loven griber ind, forudsat at der ikke hviler Servitutter paa Grundene.

Efter at for nogen Tid siden den saakaldte Hasseris Dom faldt, er man ganske naturligt kommet ind paa at tænke over, om man kunde slippe billigere fra Gennemførelsen af Foranstaltninger imod høj Bebyggelse. I Gladsakse har man nu fundet paa at vedtage et Tillæg til Byggereglementet, i hvilket man har fastsat, at der i det og det Omraade ikke maa bebygges uden f. Eks. i 2 Etager; man har forelagt dette Tillæg for Indenrigsministeriet og faaet dets Godkendelse af Tillæget.

Talerens Spørgsmaal var nu, om man kunde gøre noget saadant og derved unddrage sig fra at betale den Erstatning, som ifølge Byplanen skulde betales.

Indlederen bemærkede hertil, at det maatte forekomme noget mærkeligt, at man saaledes skulde kunne komme udenom Byplanlovens Regler om Erstatning, men det var jo muligt, at der

i dette Tilfælde forelaa særlige Omstændigheder, uden Kendskab til hvilke man ikke kunde udtale sig om Spørgsmaalet.

Cand. jur. *Pontoppidan* gjorde bl. a. opmærksom paa, at det meget ofte kunde være vanskeligt at føre Bevis for, at der forelaa en saadan Magtfordrejning, som Indlederen havde talt om.

Indlederen fremsatte derefter nogle faa afsluttende Bemærkninger.

STILLE RESERVER I AKTIESELSKABER.

(Foredrag af Højesteretssagfører *O. Bondo Svane* d. 30. Oktober 1933.)

Professor, Dr. jur. *H. Ussing* indledede Mødet med nogle Mindeord over Overretssagfører *Ellis Henriques*, der den 23. Oktober 1933 var afgaaet ved Døden og som fra 1928 havde været Medlem af Foreningens Bestyrelse. Professor Ussing mindedes navnlig det store og uegennyttige Arbejde, Overretssagfører Henriques i disse Aar havde udført som Foreningens Sekretær. (Forsamlingen rejste sig).

Derefter fik Foredragsholderen, Højesteretssagfører *O. Bondo Svane* Ordet.

Et Aktieselskabs Regnskab burde i og for sig være nøjagtigt og sandfærdigt som et Fotografi, burde være saa korrekt som muligt.

Regnskabet er imidlertid i Praksis snarere som et moderne Maleri. Hvis Næsen ikke passer paa et Portræt, bliver den uden videre barberet væk af moderne Kunstnere, og paa lignende Maade bearbejdes et Regnskab ofte vilkaarligt.

Hvis Regnskabet skal ligge til Grund for en Ansøgning om Kredit, hvis det skal benyttes ved Virksomhedens Salg, males det med lyse og lette Farver.

Det, jeg i Dag vil gaa ind paa, er den modsatte Tendens — Tendensen til at male graat i graat og sort i sort — Tendensen til at fremstille Regnskabet ringere, end det er, ved at Aktiver vilkaarligt udelades — ved at der dannes *stille Reserver*.

Problemet i Aften er, hvor vidt denne Dannelse af stille Reserver økonomisk er rigtig, hvor vidt den juridisk er forsvarlig.

For det første skal jeg afstikke *Begrebet* stille Reserver.

Reserven er for det første et Aktiv i Selskabet og staaer derved i Modsætning til Afskrivningen, der dækker et allerede lidt

Tab, som gaar paa Fortiden, hvorimod Reserven vedrører et endnu ikke lidt Tab og gaar paa Fremtiden.

Som bekendt forekommer i Praksis ved overdrevne Afskrivninger paa Bygninger Blandingstilfælde, hvor den nødvendige Del, der svarer til allerede indtraadt Forældelse, er Afskrivning, medens den overskydende Del maa betragtes som Reserve.

Dernæst er det Kernen i Sagen, at et Aktiv, som i og for sig kunde være opført som offentlig Reserve, kunde være optaget aabent i Regnskabet, dog af vilkaarlige Grunde ikke medtages.

Udenfor falder derfor en Række Goder, en Række Aktiver, som ifølge Lov, ifølge god Handelsbrug, ikke kan optages offentligt som aaben Reserve. Som Eksempler herpaa skal nævnes: En glimrende Salgsteknik i et Støvsugerfirma; Varemærker — man tænke sig Navnene: Coty, Henriques & Løvengreen o. s. v.; — den Værdi, der er skabt ved Reklamefelttog, f. Eks. inden for Cigaretindustrien. Det paastaas, jfr. Annoncerne for »Adamas«, at man med overordentlig Sikkerhed kan beregne, hvor mange Fold, der afkastes af Reklameudgifter.

Endvidere kan man naturligvis heller ikke optage det fremragende Bestyrelsesmedlem som Aktiv paa Regnskabet.

Og det vigtigste Aktiv — det alt afgørende — Direktøren — findes ikke paa Regnskabet; men hans Navn staar under Regnskabet.

Endelig skal Reserverne være stille, hvilket vil sige, at de ikke findes angivet paa Regnskabet. En Reserve kan godt være en stille Reserve, uanset at den er kendelig.

Naar man ser Bank of Englands Regnskab, skulde man tro, at Banken kamperer under aaben Himmel, thi der findes ikke paa Regnskabet Antydning af, at Banken ejer en Bygning, mindst 40 Mill. Kroner værd. Her foreligger følgelig en stille Reserve, der ikke er med paa Regnskabet, men dog er saa kendelig, at den ligefrem springer i Øjnene.

Det bekendte tyske A. E. G. havde lige til 1924 sine Maskiner, Bygninger, Patenter o. s. v. nedskrevet til ialt 16 Mark, d. v. s. at en hel Bydel Nord for Berlin var ansat til Daglønnen for en Specialarbejder. Ogsaa disse stille Reserver springer selvfølgelig i Øjnene.

I det følgende vil jeg tale om en stille Reserve, naar et Selskab har egen Kapital, har Aktiver, som ifølge Loven og god Handelsbrug i og for sig kunde optages aabent i Regnskabet, men dog bevidst vilkaarligt ikke optages aabent eller i hvert Fald ikke til fuld Værdi.

Aktierettens Problemer staar ikke isoleret, idet Tendensen til at danne stille Reserver ogsaa møder os paa *andre Retsomraader*.

Ved navngivne Interessentskaber søges de ogsaa anvendt overfor Omverdenen, overfor Skattevæsenet, hvorimod de ikke dannes mellem Interessenterne indbyrdes, da hver Interessent jo har Ret til at faa Kortene paa Bordet, Ret til enhver Oplysning af Betydning.

Inden for Aktieselskaber kan der ogsaa være Tendens til at danne disse Reserver mellem de enkelte Led i Administrationen.

For Eksempel kan Direktøren have Interesse i at danne Reserver over for Bestyrelsen for at have sin Ryg fri, hvis det skulde gaa galt, og Direktøren for en selvstændig Afdeling kan ønske dette over for Generaldirektøren.

I det følgende haves ikke Forholdet mellem Organerne indbyrdes for Øje, men alene Forholdet udadtil over for Kreditorer og Aktionærer.

Der kan nu spørges: *Hvornaar stiftes stille Reserver?* Kun sjældent ved Starten af et Aktieselskab; her foreligger tværtimod den modsatte Fare, der ligger i oppustede Værdiansættelser. Derimod stiftes Reserverne dels ved Saneringer og dels under Driften.

Ved Saneringer sker der en Nedskrivning af den gamle Kapital og Indskud af frisk Kapital.

Den ny Ledelse er interesseret i, at der gøres rent Bord med Fortiden i kraftige Nedskrivninger, og for Bankernes Vedkommende vil Bankinspektionen, hvis den skal give en Rekonstruktion sin Velsignelse, forlange, at der skæres saa dybt, at Rekonstruktionen kan holde.

Paa Sanerings-Status vil der herefter ofte dannes stille Reserver, og det kan da være et Blændværk, hvis Selskabet gaar godt, idet det i Virkeligheden tærer paa sine stille Reserver.

Overdrevne Nedskæringer vil i et saadant Tilfælde være ulovlige, idet der foreligger en Ekspropriation af de gamle Aktionærer.

Som et Eksempel paa en særlig omstridt Sanering skal jeg nævne Privathanken, hvor den gamle Kapital blev nedskrevet fra 60 Mill. Kr. til 12 Mill. Kr., og der blev nytegnet 28 Mill. Det hævdedes fra de gamle Aktionærers Side, at der herefter dannedes stille Reserver, der kom de nye Aktionærer til Gode, og var, efter hvad Handelspressen meddelte, en Divergens paa 25 Mill. Kr. mellem de Afskrivninger, Banken selv ansaa for nødvendige — 40 Mill. — og dem, Bankinspektionen ansaa for nødvendige — 65 Mill.

Som et andet Eksempel skal jeg nævne de Værdiansættelser, til hvilke det levende Burmeister & Wain har overtaget Aktiver fra det gamle Burmeister & Wain. Disse Værdier er, efter hvad Fabrikant Jarl — den tidligere Formand — udtalte, »lave — urimelig lave«, men dette fik mindre at sige, da det gamle Burmeister jo er Holding Co. for det nye Burmeister og saaledes alligevel ejer dettes Værdier.

Endelig kan stille Reserver dannes under Driften.

Unge Selskaber vil ofte skilte med offentlige Reserver for Reklamens Skyld; men gamle, satte Selskaber vil snarere gaa over til stille Reserver.

Hvordan dannes de stille Reserver?

De dannes især paa 3 typiske Maader:

Aktiverne sættes for lavt,

Aktiverne stryges helt,

Passiverne sættes urigtigt for højt.

Den første Metode er Standardmetoden, og til en vis Grad kan man jo sige, at enhver forsigtig Vurdering let kommer til at stifte en stille Reserve.

Problemet er derfor paa dette Punkt ikke et juridisk Problem, men et faktisk Spørgsmaal.

Der findes imidlertid en Grænse, under hvilken man vanskeligt kan gaa uden at havne i det vilkaarlige.

Som Eksempel skal jeg anføre:

Ved en bestemt Syreudvinding skal benyttes Sølvkedler. Disse har en vis Brugsværdi, en lavere Likvidationsværdi og endelig

en ren og skær Metalværdi, og naar man gaar væsentlig under denne sidste, er man ved at glide ud i det vilkaarlige.

Naar Aktiverne først er skrevet ned til 1 Kr., ligger det nær at løbe Linen ud og gaa over til den anden Metode og simpelthen som Englands Bank ganske stryge et bestemt Aktiv, f. Eks. Bygningen.

Da det imidlertid er begrænset, hvor meget der kan stryges af Aktiver, idet man ad anden Vej har nogenlunde Rede paa Bygninger og Maskiner, kan man gaa over til den tredje Metode: at indsætte større Passiver — fingerede Kreditorer — en Metode, som baade Store Nordiske og Nationalbanken har anvendt.

Jeg skal nu gøre Rede for *Virkningerne, naar en stille Reserve dannes.*

Det, der sker, er, at et Aktiv fra de offentlige Reserver, hvor det vilde fremtræde i straalende Udstillingsvindue, føres over i det hemmelige, mørke Lager.

Aktivet er dermed ude af det officielle Regnskab, men eksisterer jo stadig for Selskabet.

For det første er det ude af det offentlige Regnskab, hvoraf følger, at Gevinst og Egenkapital i det Aar, hvor Aktivet føres ud, synes mindre, end de virkelig er.

I de følgende Aar synes Selskabets Indtjeningsevne i Forhold til den Kapital, der officielt arbejdes med, bedre, end denne virkelig er.

Dette var, om jeg saa maa sige, Virkningen forsaavidt angaar det offentlige Regnskab — Udstillingsvinduet.

I Lageret — i det skjulte — fører Reserven sit eget Liv. Den kan f. Eks. ved en Kursreserve gaa tabt paa Grund af Kursfald, og den kan gaa tabt ved, at den benyttes til Dækning af Tab.

For det tredje findes Reserven stadig som Aktiv i Selskabet.

Heraf følger, at den ikke maa skænkes bort. Hvis en Bankdirektør, som Glückstadt, lod Spekulationstab, Bankens Kunder havde lidt, bære af Banken, jfr. Kontoen af 1. Februar 1917, var dette akkurat lige saa ulovligt, hvis det skete paa en hemmelig Reserve som paa en offentlig Reserve.

Ligeledes vil Ledelsen blive ansvarlig, hvis den sælger Bygnin-

W.B.

ger og Maskiner, selv om de paa Regnskabet er nedskrevet til 1 Kr., under deres virkelige Værdi.

Endelig skal jeg fra Landmandsbank-Sagen anføre af Højesteretsdommen:

Ifølge denne havde Banken 5 Mill. Kr. egne Aktier, som ikke var opført i Regnskabet. Ledelsen forsvarede dette med, at disse Aktier var indkøbt paa en hemmelig Reserve, saaledes at Reglerne om, at egne Aktier skal opføres paa Regnskabet, ikke kom til Anvendelse. Men denne Betragtning blev forkastet baade af Landsret og af Højesteret.

Der finder en *Vekselvirkning* Sted mellem Reserverne i Lageret og det offentlige Regnskab.

Hvis Tab afskrives paa de stille Reserver, skjules derved Tabet paa det offentlige Regnskab.

Som Eksempel skal jeg nævne, at Deutsche Bank tog et Tab paa Filmsselskabet Ufa paa 20 Mill. Mark, uden at dette kunde ses paa det officielle Regnskab.

Endvidere tog Harald Plum ifølge Landmandsbankbetænkningen et Tab paa Rekyriffel-Syndikatet paa 4 Mill. Kr., ligeledes skjulte for Omverdenen paa hemmelige Reserver.

Det kan ogsaa ske, at den hemmelige Reserve vender tilbage til det officielle Regnskab i Kraft af Opskrivning, eller fordi Selskabets Bygning, der var stærkt nedskrevet, bliver solgt, hvorpaa Købesummen, d. v. s. den stille Reserve, igen gaar ind i Regnskabet.

Det officielle Regnskab *fortegnes* saaledes paa Grund af den stille Reserve.

Jeg skal herefter gaa over til en Vurdering af de stille Reserver ud *fra økonomiske Synspunkter* og fremhæve de Ulemper og de Fordele, der er ejendommelige for dem.

Jeg skal begynde med Ulemperne: For det første forfalder de stille Reserver Kursdannelsen.

Naar de tages ud af det officielle Regnskab, synes det ringere, end det virkelig er, og Kursen slaas ned.

Naar de omvendt udloddes, fremtræder Selskabet med særlig stort Udbytte; baade det normale fra Driften og det, der stam-

mer fra de stille Reserver, og Kursdannelsen forvanskes derfor til det bedre.

Hvis et Selskab gaar daarligt, kan det dog ligesom et anskudt Dyr løbe videre paa stille Reserver, uden at dette kan ses udadtil.

Da Ledelsen i Kraft af de stille Reserver kan manipulere med Kursen, kan de ogsaa benyttes til Udfrysning, idet Selskabet ikke giver Udbytte, men danner hemmelige Reserver, hvorefter Kursen bryder sammen, og Inderkredsen køber Aktierne, der maa kastes af de uindviede under deres Værdi.

Endelig kan Reserverne føre til A n s v a r s l ø s h e d fra Ledelsen; saaledes udtalte en Direktør engang over for mig, at det jo var ligegyldigt, om Selskabets Ejendom var udlejet, da den var nedskrevet til 0, — en Betragtning, der selvfølgelig er ganske uholdbar, da Aktivet jo desuagtet skal forrentes.

I Tilfældet vedrørende Tabet paa 20 Mill. paa Ufa kunde det, at Tabet dækkedes skjult, medføre, at Ledelsen ikke blev draget til Ansvar for denne Disposition.

Regnskabsmæssigt medfører Reserverne, naar de anvendes i stor Stil, at det officielle Regnskab bliver meningsløst og usandfærdigt — bliver en Slags Bedrag udadtil — og kan blive et Selvhedrag for Ledelsen.

Omvendt er der en Række Fordele af mere eller mindre legitime Art ved de hemmelige Reserver, først og fremmest at G e v i n s t e n h e m m e l i g h o l d e s over for Omverdenen.

Der er en Række Tilfælde, hvor det er uklogt, hvis Gevinsten offentligt stilles til Skue.

Hvis et Selskab har Koncession f. Eks. paa at køre Siamesere i elektrisk Sporvogn, vil det overfor den siamesiske Regering, som skal forny Koncessionen, ofte være heldigt ikke at udbasunere, hvor indbringende denne Forretning er.

Hvis der er Tale om Næringsmidler, f. Eks. Brød, bliver et Selskab ogsaa af Hensyn til den offentlige Mening nødt til at skjule sin Gevinst, ligesom det kan være klogt af Øl-Industrien at forsøge at skjule denne af Frygt for ny Beskatning.

Endvidere vil det for en ny Industri ikke være heldigt at kalde paa Konkurrence ved at aabenbare, hvor lukrativ Forretningen er. Det har i hvert Fald vist sig, at Filmsindustrien og Kunst-

silkeindustrien straks fremkaldte som Paddehatte en Række Konkurrenter, der gik de oprindelige Selskaber i Bedene.

Endelig er det over for Arbejderne, for at disse ikke skal kræve højere Løn, ofte efter Ledelsens Skøn nødvendigt at skjule Gevinsten.

Dernæst — og dette er Hovedsagen — virker Reserverne udjævnende og sikrer en fast, støt Dividendepolitik, bevarer Ro om Selskabet.

Det er vilkaarligt og brutalt, at et Selskabs økonomiske Virksomhed hugges itu Aar for Aar, men gennem de stille Reserver slaas der Bro mellem de fede og de magre Aar.

Endelig er de stille Reserver gavnlige overfor graadige Aktionærer, idet de bremser op mod Udvandning af Selskabet. Visse Aktionærer er som Peter i »Højt fra Træets grønne Top«, der straks vil have fat i den blanke Tromme. Omvendt handler Ledelsen, naar den danner hemmelige Reserver, som Husmoderen, der stikker Penge til Side for at forhindre, at Manden drikker disse op. Særlig paastaas det, at stille Reserver er ubetinget nødvendige i vor Tid, hvor Maskiner ikke slides op, men ofte maa kasseres, inden de er udslidt, idet Opfindelse jager Opfindelse, og tekniske Revolutioner slaar Benene væk under konsoliderede Selskaber.

Man tænke blot paa de Opgaver, mange Selskaber har haft ved Omdannelsen fra Fredsvirksomhed til Krigsvirksomhed og fra Krigsvirksomhed tilbage til Fredsvirksomhed.

Nu kunde man jo sige, at dette kun er en Begrundelse for Reservedannelsen og ikke for det, det kommer an paa her, en Begrundelse af, at Reserverne skal dannes hemmeligt.

Herimod kan man imidlertid atter gøre gældende, for det første, at Aktionærerne ofte er saa kortsynede, at de ikke vil gaa med til Dannelsen af aabne Reserver.

Hvis for Eksempel et Parti Kul i Krigens Tid købes ind til 1 Mill. af en Fabrik, og Kullene stiger og stiger Dag for Dag, vil Aktionærerne vanskeligt forstaa, at Ledelsen, skønt Kullene maaske nu er 2 Mill. værd, dog straks, da Krigskonjunkturerne ikke kan holde, nedskriver til under Indkøbsprisen.

For det andet er de offentlige Reserver ofte formaaalsbestemt:

til Dividenderegulering, Del-kredere Fond — til Tab paa Bygning o. s. v., medens de hemmelige Reserver virker som en selvtagen, vidtgaende Blankofuldmagt, som en selvtagen Bemyndigelse for Ledelsen, saaledes at de frit og uhæmmet kan sættes ind, hvor det gælder.

For det tredje virker det ofte højst uheldigt, særlig ved Banker, dersom offentlige Reserver benyttes, hvorimod de stille kan benyttes, uden at det indvirker paa Krediten.

Alt vel overvejet ser jeg ikke rettere, end at de stille Reservers Fordele ud fra et økonomisk Synspunkt væsentligt overstiger Ulemperne ved dem.

For *Danmarks* Vedkommende er det vanskeligt at komme til Bunds i Spørgsmaalet, hvor vidt og *i hvilket Omfang der er stille Reserver i vore Selskaber*.

Imidlertid er der dog ved forskellige Retssager og paa anden Maade lejlighedsvis kastet Glimt over dette.

I Landmandsbankkommissionen omtales, som jeg før berørte, hvordan Harald Plum i 1918, da der var Tab paa Rekyrlriffel-syndikatet, dækkede dette ved at fremdrage 4 Mill. Kr. af de hemmelige Reserver, og han gjorde netop dette, for at Udenforstaaende ikke skulde kunne opdage Tabet.

Fra Dommen i Landmandsbank-Sagen skal jeg atter omtale, at Landmandsbanken havde opkøbt egne Aktier til et Beløb af 5 Mill. Kr.

Da Kursen paa Landmandsbankaktierne i 1922 begyndte at vige, belaaente et Konsortium til Støtte af Aktiekursen 30 Mill. Kr. Landmandsbankaktier i Nationalbanken. Pantet for Laanet blev naturligvis intet som helst værd, da Sammenbrudet kom. I Nationalbankens Beretning siges det ganske aabent, at de 17 Mill. Kr. af Tabet er dækket ved Hjælp af Nationalbankens hemmelige Reserver; men man faar ikke Klarhed over, hvorfra disse hemmelige Reserver er fremdraget.

Endelig skal jeg erindre om den store Aktion mod Sukkerfabrikkerne omkring 1919, som blev iværksat for at faa Friaktier udstedt — en Aktion, der jo endte med, at Ledelsen af Sukkerfabrikkerne foranledigede, at Rigsdagen indførte en Lov, hvorefter Friaktier skulde medregnes til den skattepligtige Indkomst.

Denne Lov satte brat Punktum for den tidligere Trafik, hvorefter Værdier blev opskrevet og Friaktier udstedt.

Bag dette Krav om Friaktier laa den Kendsgerning, at Bestyrelsen overfor Oppositionen, der forlangte Friaktier, havde erklæret, at Anlæg og Fabrikker i Bøgerne stod opført til 27 Mill., medens de havde en øjeblikkelig Værdi af 82 Mill., eller naar Hensyn toges til paakrævede fremtidige Moderniseringer, af 63 Mill.

Uanset at der saaledes var reelle Værdier til over det dobbelte af de bogførte Værdier, hævdede Ledelsen og fik faktisk gennemført, at der ikke burde udstedes Friaktier, da de 63 Mill. for en stor Del beroede paa en Krigskonjunktur, som atter vilde forsvinde. Kampen stod altsaa i Selskabet om, hvor vidt de stille Reserver, 36 Mill. Kr., skulde udløddes som Friaktier eller ikke.

Endelig kom det under en Skattesag i April 1932 for Dagen, at Store Nordiske fra og med 1919 til og med 1927 havde henlagt 12 Mill. Kr. under »Diverse Kreditorer«. Paa en Indtægt for 1927 paa 11 Mill. Kr. var en Femtedel, 2,200,000 Kr., blevet henlagt paa denne Maade. Denne Henlæggelse motiveredes med, at man i de urolige Tider i Kina kunde vente Tab paa Tilgodehavender hos den kinesiske Administration.

Jeg skal nu gøre et Par Bemærkninger om de stille Reservers *Forekomst i Udlandet.*

I Tyskland er de stille Reserver umaadeligt udbredt.

Før Krigen paastod man fra kyndig Side, at der var lige saa store hemmelige Reserver hos de store, stærke Selskaber som aabne.

Under Krigen med dens ekstraordinære Fortjeneste kulminerede de hemmelige Reserver, saaledes at man sagde, at hele den tyske Industri var nedskrevet til 1 Mark.

Som særlig karakteristiske Eksempler har jeg berørt A. E. G., hvis Anlæg var nedskrevet til 16 Mark, samt Deutsche Bank og dens Tab paa Ufa.

Som Følge heraf har der i Tyskland udviklet sig en gabende Kløft mellem Skatteregnskaberne, der giver de virkelige Tal, og Regnskaberne paa Generalforsamlingen, der giver et langt mørkere og daarligere Billede.

z
c
Sanne kendte i ¹⁸ England 1929

For Englands Vedkommende skal jeg blot henvise til Bank of Englands Regnskab.

Med Hensyn til U. S. A. bemærkes, at Amerikanerne efter Kri-gen sendte en Studiekommission til Europa for at studere Aktieret, da man skulde give store Laan til Europas Industri, og denne Studiekommission afgav en Betænkning, hvor den fremhævede som noget af det mærkeligste ved europæisk Aktievæsen, at man dannede stille Reserver, idet man i Amerika lægger Vægt paa en høj Kurs og derfor ikke kender en tilsvarende vilkaarlig Reduktion af Udbyttet.

Jeg skal nu et Øjeblik beskæftige mig med *fremmed Rets Holdning* i Spørgsmaalet.

Tysk Praksis og tysk Teori anerkender de stille Reservers Lovlighed. Ganske vist bestemmer H. G. B., at Anfægtelse af Regnskabet paa Grund af Afskrivninger, som gaar ud over det ved Loven foreskrevne, kan foretages af Aktionærer, som ejer $\frac{1}{20}$ af Aktiekapitalen, og ganske vist er der herved i Loven givet en direkte Pegepind — en direkte Anvisning paa at anfægte, naar der er for store Afskrivninger, blot at hertil kræves 5 pCt. af Aktiekapitalen. Herefter skulde Regnskabet for ethvert blot nogenlunde konsolideret Selskab kunne anfægtes. Imidlertid forstaas denne Bestemmelse af Rigsretten saaledes, at der kun kan anfægtes, naar Regnskabet er aabenbart urimeligt, og naar Ansættelsen er fuldstændig vilkaarlig.

Endvidere findes der i tysk Ret en Straffebestemmelse, hvorefter Ledelsen straffes for usande Regnskaber, og usandt er et Regnskab ikke alene, naar det giver et for optimistisk Billede, men ogsaa, naar det giver et for pessimistisk Billede.

Men ogsaa her forstaas Bestemmelsen i Praksis saaledes, at den kun rammer for høje Værdiansættelser, idet der findes en staaende Bemærkning i Haandbøgerne, hvorefter ingen Statsadvokat vil finde paa i Drømme at rejse Tiltale mod en Ledelse, fordi denne har sat Værdien for lavt.

Ved Nødforordningen af 19. Septbr. 1931 blev der givet yderst indgaaende Regnskabsregler for tyske Aktieselskaber — Regler, der er enestaaende i Retning af de strenge Krav, der stilles med Hensyn til Specificering og Udstykning af de enkelte Poster paa Status.

Dette Krav om den strengeste Specificering er tydeligvis til Hinder for, at stille Reserver dannes ved, at Aktiver ganske simpelt stryges.

Endvidere forbyder Nødforordningen udtrykkelig, at Reserver under nogen Form opføres under »Diverse Kreditorer«.

Derimod viser Motiverne, at moderate stille Reserver ved Undervurderinger anses som økonomisk værdifulde, og Spørgsmaalet, om Grænserne for det rimelige med Hensyn til forsigtig Vurdering er overskredet, henvises til Domstolene.

I England anerkendes Reserverne ligeledes som lovlige, idet Spørgsmaalet om Afskrivningernes Størrelse anses som »a purely domestic question«, altsaa et internt Spørgsmaal, Domstolene ikke kan blande sig i, og for den saakaldte Green-Komite blev der afhørt en lang Række fremragende Industri- og Forretningsfolk som Vidner, der alle udtalte sig til Fordel for de stille Reserver.

I fransk Ret anerkender Praksis ogsaa de stille Reserver; men Teorien hævder ud fra logiske Standpunkter det modsatte Synspunkt, idet Regnskaberne bliver fuldkommen forvirrende ved stille Reserver, og idet Grundsætningen om, at Regnskaberne skal være sande, anses for at være »d'ordre publique«, givet præceptivt af Hensyn til det offentlige.

For *dansk Rets* Vedkommende skal Lovligheden af de stille Reserver omtales i Forhold til Skattemyndighederne, til Kreditorerne og til Aktionærerne, hvilket sidste bliver Hovedsagen.

Over for *Skattevæsenet* er det givet, at Indkomst, som ganske vist er skjult i det officielle Regnskab, men reelt er Fortjeneste, skal medregnes ved Fastsættelse af Indkomstkatten.

I øvrigt synes det nærmest, som stille Reserver i Stedet for offentlige Reserver skattemæssigt er en Ulempe for Selskaberne.

I Følge Statsskattelovens § 1, Stk. 3, beregnes Indkomstkatten efter Forholdet mellem Selskabets Indkomst i Forhold til Summen af Aktiekapitalen og Reservefondsbeløb i Henhold til en progressiv Skala, saaledes at Indkomstkatten bliver forholdsmæssig mindre i samme Grad, som Aktiekapital og Reserver er større.

Endvidere fradrages i Følge § 8 i Indkomstkatten 5 pCt. af den indbetalte Del af Aktiekapitalen med Tillæg af Reservefond.

Store Reserver har derefter Betydning paa to Punkter, idet de dels progressivt bringer Indkomsten ned og dels formindsker Skatten ved, at det skattefrie 5 pCt. Fradrag bliver saa meget større.

Spørgsmaalet bliver herefter, om stille Reserver kan medregnes til Reservefond i Skattelovens Forstand.

Højesteret har i den Sag, jeg omtalte vedrørende Store Nordisks stille Reserver, fastslaaet, at en stille Reserve ikke kan medregnes ved de skattemæssige Lempelser, da den alene er holdt til Bestyrelsens Disposition, altsaa er af en mere letbet, en mindre kontrollabel Natur end de af Generalforsamlingen dannede Reserver, der jo kan kontrolleres ifølge Regnskabet.

Det vil altsaa sige, at Dannelsen af stille Reserver medfører en væsentlig højere Indkomstskat for Selskaber end Dannelsen af offentlige Reserver.

Inden for *Kreditorerne* maa først udsondres een Gruppe, nemlig dem, hvis Krav afhænger af Regnskabsresultatet, hvis Krav bestaar i en Andel af det aarlige Udbytte, altsaa dem, der under en eller anden Form faar Tantième, for Eksempel vistnok i visse Tilfælde Roedyrkere, Personale o. s. v. Naturligvis er det alt afgørende den enkelte Kontrakt, men i al Almindelighed tror jeg ikke, at Aftalerne skal forstaas saaledes, at tantièmeberettigede har Ret til at gaa Regnskabet efter i Sømmene og se efter, om der er dannet stille Reserver. Tværtimod tror jeg, at den naturlige Opfattelse vil være, at de tantièmeberettigede faar en Tantième i Forhold til det Regnskab, der forelægges Generalforsamlingen, d. v. s. efter Fradrag af stille Reserver.

Hvad de øvrige Kreditorer angaar, er Dannelsen af stille Reserver normalt altid i deres Interesse, idet der herved sker en udpræget Konsolidering.

Det var Forholdet over for Skattevæsenet og over for Kreditorerne. Tilbage staar Forholdet over for *Aktionærerne*.

Det er givet, at en Reservedannelse, der kun finder Sted i Udfrysningøjemed, er ulovlig.

Jeg ser bort fra dette specielle Tilfælde, hvor der foreligger et decideret egoistisk Misbrug fra Ledelsens Side, og skal herefter

undersøge, om Reservedannelsen er i Strid med Aktionærernes Dividenderet, om den krænker Retten til at sælge Aktien til fuld Pris, samt om den krænker Aktionærernes Ret til at deltage i Forvaltningen af Selskabet. Til sidst skal jeg gøre et Par Bemærkninger, om man i dansk Ret kan sige, at Regnskaberne ud fra offentligretlige Synspunkter bør være sande.

Hvad Dividenderetten angaar, er det jo en fastslaaet Sag, at Aktionæren ikke har nogen absolut Dividenderet, d. v. s. en Ret til at faa udloddet en forholdsmæssig Andel af det Udbytte, der faktisk er indvundet. Han har derimod kun Ret til at faa Anpart i den Del af Overskudet, som Generalforsamlingen beslutter, skal udloddes.

Der kan spørges, om de stille Reserver krænker Aktionærens Ret til ved Salg at faa fuld Pris for sine Aktier. Ganske vist er de stille Reserver undertiden kendelige, og i saa Fald foreligger ikke nogen Krænkelse. Hvis Bygninger er nedskrevet, kan man saaledes ad anden Vej faa oplyst Ejendomsskyldværdierne og konstatere, at disse eventuelt er langt over den bogførte Værdi. Naar Patentkontoen hos Burmeister & Wain er nedskrevet til 1 Kr., ved jo dog enhver, at der her ligger skjult en stor Værdi gennem de Patenter, som har gjort dansk Dieselbygning berømt. Overhovedet kan det eventuelt ske, at Kendskab til de stille Reserver siver ud, saaledes at Kursdannelsen finder Sted med Bevidstheden om, at der er saadanne Reserver.

Imidlertid er der andre Tilfælde, hvor Reserverne er i den Grad begravet, at ikke en Kat kan opdage dem, hvor kun Inderkredsen kan ane deres Eksistens, f. Eks. Store Nordiske, hvor 12 Mill. Kr. er posteret under Diverse Kreditorer. I disse Tilfælde sælger Aktionæren sine Aktier under deres virkelige Værdi, og dette bliver paa Grund af det gale Regnskab dobbelt utiltalende, hvis det er den indviede Inderkreds, der selv optager Aktierne.

Der kan dernæst spørges, om de stille Reserver ikke krænker Aktionærens Ret til paa Generalforsamlingen at deltage i Forvaltningen; thi det, der foregaar, er, at Bestyrelsen forlods disponerer over Udbyttet, medens dette i og for sig tilkommer Generalforsamlingen.

Ogsaa her maa sondres mellem de kendelige stille Reserver og dem, der er fuldstændig forborgne. Med de kendelige stille Reserver, f. Eks. hvor der findes Erindringskonti, er der ikke gjort Indgreb i Generalforsamlingens Domæne, da den i disse Tilfælde maa indse, at Vurderingerne er for lave.

Ved Dannelsen af de virkelig skjulte stille Reserver gøres der derimod et Indgreb i Generalforsamlingens Omraade. — Dette Indgreb kan forsvares eller rettere undskyldes ved, at Generalforsamlingen, der omend formelt er øverste Myndighed i Selskab, dog reelt er ude af Stand til at røgte sit Hverv, for saa vidt angaar Fastsættelsen af Regnskabet. Imidlertid foreligger der dog, strengt juridisk set, en Krænkelse af Enkeltaktionærens Ret, af Generalforsamlingens Ret til at fastsætte Regnskabet og disponere over Udbyttet.

Herefter mener jeg, at de stille Reserver, efter streng Jura, krænker Enkeltaktionæren dels ved, at han ikke faar den fulde Pris for sin Aktie i Tilfælde af Salg, og dels ved, at Generalforsamlingens Administrationsret krænkes.

Der kan imidlertid spørges, om vilkaarlige Undervurderinger kolliderer med *Bogføringsloven*, Aktielovens § 42, 1. Stk., og Straffelovens § 296. Ifølge *Bogføringsloven* skal Status opgøres »efter omhyggelig Hensyntagen til de tilstedeværende Værdier og Forpligtelser«. Og ifølge den gamle Aktielov af 1917 skulde Status vise Selskabets »sande Stilling«. I den nugældende Aktielov skal Regnskabet opgøres i Overensstemmelse med »ordentlig og forsigtig Forretningsbrug«. Disse Ord betyder dog det samme som den ældre Lov, hvorefter Status skulde være sand. Endelig fastsætter Straffelovens § 296 Straf for den, der foretager urigtige eller vildledende Regnskabsopgørelser.

Man kunde da spørge, om denne Regel om Regnskabernes Sandhed er præceptiv, om den ikke er givet i Almenhedens Interesse, om den ikke, som Fransk mændene mener, er ufravigelig. Problemet er, sat paa Spidsen, dette, om man f. Eks. skal gaa hen og straffe Bestyrelsesmedlemmerne i Store Nordiske, fordi deres Regnskab er urigtigt, da der er Reserver skjult under Kreditorerne.

I og for sig rammes et saadant Regnskab af Straffelovens Ord:

det er urigtigt, og det er vildledende. Paa den anden Side maa det selvfølgelig erindres og meget stærkt betones, at Regnskabet ifølge § 42 i Aktieloven skal opstilles forsigtigt. Straffeloven maa naturligvis fortolkes og forstaas i Overensstemmelse med Specialreglerne i Aktieloven, hvorefter Værdierne hellere maa sættes for lavt end for højt. — Den tilsvarende tyske Straffebestemmelse, hvorefter usande Regnskaber paadrager Ansvar, fortolkes jo som nævnt ogsaa saaledes, at den kun anvendes, naar Værdierne er for høje, ikke, naar de er for lave.

Saa vidt jeg kan se, bør to Former af stille Reserver næppe anerkendes: for det første den Form, at Aktiver ganske simpelt stryges — altsaa den Metode, Bank of England anvender m. H. t. sin Bygning; for det andet bør stille Reserver heller ikke dannes gennem fingerede Kreditorer, idet Regnskabet ved disse to Metoder i særlig Grad forvansktes. Jeg skal blot minde om paa ny, at den tyske Aktielov har forbudt Reservedannelse under »Diverse Kreditorer«. Endvidere har man underhaanden fra Bankinspektoret meddelt mig, at Bankinspektionen ogsaa modarbejder den Uskik, der bestaar i, at Reserver hensættes blandt Kreditorerne.

Den tredje Form, Reservedannelse ved Undervurdering af Aktiver, maa derimod, som ogsaa paavist af *Krenchel* og *Sindballe*, hvis Fremstillinger jeg forudsætter bekendt og derfor ikke her skal gentage, i Henhold til Aktieloven anses for lovlig, først og fremmest fordi enhver Værdiansættelse jo beror paa et saare tvivlsomt Skøn, og endvidere fordi en forsigtig Ledelse nødvendigvis maa have en bred Margin i sin egen Favør. Men ogsaa her gælder en Grænse, idet Værdiansættelsen kan være saa latterlig lav, at man næsten er ude i det vilkaarlige.

Strengt juridisk er det herefter ikke helt let at anerkende alle de tre Former for stille Reserver som lovlige.

Imidlertid kan man fra et økonomisk Synspunkt ikke se bort fra, at de har vist sig praktisk nødvendige, særlig i den urolige Efterkrigstid. Man maa derfor til en vis Grad lukke Øjnene for, at Status gennem dem, naar de anvendes i stor Stil, bliver en Slags Bedrag — men rigtignok af de fromme.

D i s k u s s i o n :

Professor, Dr. jur. *Kr. Sindballe* var i det væsentlige enig med Indlederen, navnlig i, at der i disse Tilfælde maatte være Tale om et endog meget fromt Bedrageri, ja Udtrykket Bedrageri var maaske endda noget kraftigt, man maatte ikke tage for dogmatisk paa Spørgsmaalene.

Taleren henviste til Aktielovens Bestemmelser om, at Fonds *højest* maa optages til Kursværdi, derfor kunde Optagelse til en lavere Værdi jo givet ikke være Bedrageri.

Vor Aktielov er i det hele taget meget mild i denne Henseende; i den svenske Aktieselskabslov findes der Forbud vedrørende stille Reserver, i Sverige er f. Eks. Opskrivning af faste Ejendomme ligefrem forbudt.

Regnskabets Funktion er ikke alene at give nøjagtig Besked om Aktiver og Passiver, men ogsaa at give en Opstilling til Brug ved Udregning af Udbyttet; der kan ikke gives Oplysning om alle Kreditforhold. Taleren gjorde derhos opmærksom paa, at Skabelsen af stille Reserver kan komme til at gaa ud over Funktionærernes Tantième.

Dette, at det kan komme til at gaa ud ogsaa over Ledernes Tantième, betyder vel nok en vis Bremse m. H. t. Skabelsen af stille Reserver.

Derefter fremsatte Overretssagfører *Otto Bing* nogle Bemærkninger, idet han særlig vilde understrege, at der dog vist maatte være en Grænse for Skabelsen af stille Reserver.

INTERNATIONAL OG INTERNORDISK ANERKENDELSE AF DOMME.

(Foredrag af Professor, Dr. jur. *H. Munch-Petersen* d. 27. November 1933).

Foredraget udelades her, idet det findes trykt i U. f. R. 1934 B.
S. 1 ff.

NOGLE JURIDISKE BETRAGTNINGER VEDRØRENDE ERSTATNING FOR AUTOMOBILSKADE.

(Foredrag af Cand. jur. *Ove Rasmussen* d. 29. Januar 1934).

Naar jeg har faaet Ordet i Aften for at fremsætte nogle juridiske Betragtninger vedrørende Erstatning for Automobilskade, kan det maaske lyde bl. a. lidt specielt og tillige noget jævnt. Denne Del af Juraen dyrkes jo for en stor Del af Ikke-Fagfolk, og Emnet kan derfor paa Forhaand synes ret populært. Det er muligt — men i al Fald er Emnet af overordentlig praktisk Betydning. I hver eneste Avis findes Automobiluheld og de dermed forbundne Retssager nævnt, men det er dog kun en ringe Procentdel af de Sager, der foreligger. Dagspressen interesserer sig væsentlig for de særlig blodige og tragiske eller dem, hvor de implicerede Personer er særlig kendte Medlemmer af Samfundet eller i det mindste gift med saadanne. — Jeg har ikke nogen samlet Statistik til Raadighed, men betænker mig dog ikke paa at sige, at det er Millionbeløb, der aarlig omsættes i Automobil-Erstatninger her i Landet. Enhver Borger — selv den mest inkarnerede Fodgænger — har stor Chance for før eller senere at blive indblandet i en saadan Sag, og alle Jurister, der virker som Dommere, Politimænd eller Sagførere, vil givet ret ofte faa disse Spørgsmaal til Behandling.

Foredragets Titel — der er valgt i Hast — giver ikke snævre Rammer for Emnet, og det vil jeg tillade mig at benytte mig af. De Retsregler, der kommer i Betragtning, er især Motorlovens §§ 38, 39 og 40, hvoraf den første indeholder de egentlige Erstatningsbestemmelser, den næste Forsikringsbestemmelserne og den sidste de processuelle Forskrifter.

Ved den enkelte Sags Behandling er det disse sidste, der først faar Interesse. I Stedet for Retsplejelovens almindelige Regel om,

at Erstatningskrav *kan* behandles under Politisager og andre Straffesager, men dog paa ethvert Trin af Sagen henvises til særskilt Søgmaal, foreskriver Motorlovens § 40, at der *skal* gives de skadelidte Ret til at paastaa Erstatning, hvis det overhovedet kommer til Retssag, og at denne Paastand *skal* tages under Paaendelse enten sammen med Strafspørgsmaalet eller alene, og Henvisning til civilt Søgmaal maa kun ske, hvis det drejer sig om materiel Skade og selv da, kun hvis den er af indviklet Beskaffenhed. Denne sidste Bestemmelse har ikke altid været lige paaagtet af Dommerne, der enkelte Gange har nægtet selv Krav om Erstatning for Tab af Forsørger Fremme under Straffesagen. Den næste processuelle Særregel er den, at det Forsikringsselskab, hvor den Tiltalte har tegnet lovpligtig Ansvarsforsikring, skal tilsiges til ethvert Retsmøde, og der aabnes Selskabet Ret til at indtræde som Part i Sagen. I Loven står der, at denne Adgang kan benyttes »eventuelt efter at Selskabet udenretlig har gjort sig bekendt med det fremkomne«, det vil formodentlig sige Politiets Rapporter, Rids o. l. — Hermed springer vi tilbage til et tidligere Stadium af Sagens Behandling, Efterforskningen. Det er en almindelig anvendt Fremgangsmaade, at Selskaberne, før der rejses Tiltale, faar Politirapporten til Gennemsyn, saa almindelig, at en enkelt Politimester har frabedt sig Anmodning fra Selskaberne, da dette Udlaan af ham anses for en selvfølgelig Afslutning paa den rent politimæssige Behandling af Sagen. Andre Steder udlaanes Rapporterne kun efter speciel Anmodning, og atter andre Steder hævder Politiet den Opfattelse, at Udlaan slet ikke kan finde Sted. Der findes desværre ingen almindelig Forskrift herom, men det vilde utvivlsomt være det rette, om Forsikringsselskaberne altid havde Krav paa at blive gjort bekendt med det foreliggende, før Sagen kommer for i Retten, enten saaledes, at de — ligesom Forsvarerne iflg. Rpl. § 823 — fik tilsendt Genpart af Rapporterne, eller i al Fald fik de originale sendt til Gennemsyn. Det maa erindres, at Selskaberne, der bidrager til Opfyldelsen af den lovpligtige Forsikring og garanterer de Skadelidte deres Erstatning, varetager en offentlig Interesse, at det meget ofte er ret betydelige Summer, det drejer sig om, og endelig at Retssagen jo tit behandles mere eller mindre fjernt fra Selska-

bets Hovedsæde, saaledes at der helst skal være et Grundlag for Instruktion til Sagføreren eller Rettergangsfuldmægtigen.

Naar Sagen kommer for Retten, skal Selskabet som sagt tilsiges til ethvert Retsmøde, men ogsaa paa dette Punkt har der været Tvivl. At Selskabet skal tilsiges ikke blot, naar der er rejst Tiltale, men ogsaa under Forundersøgelse, har — saavidt jeg ved — ikke været bestridt, men det er hændt, at et Forsikringsselskab, hvor der i Medfør af Rpl. § 1018 holdtes Undersøgelsesforhør, ikke alene ikke blev tilsagt, men endog nægtet Adgang. Det kan formentlig ikke være rigtigt. Lovens Mening maa være den, at Selskabet, der skal bære den økonomiske eller i al Fald erstatningsmæssige Følge af Lovovertrædelsen, skal nyde »Partsoffentlighed«.

Et andet Spørgsmaal er Formen for disse Tilsigelser. Loven siger blot, at Tilsigelse skal ske med samme Varsel som til Vidner i Straffesager. Det, der har voldt Tvivl, er, hvortil Tilsigelse skal sendes. De fleste Retter sender Tilsigelse til Selskabernes Hovedkontor, hvad der baade er det mest praktiske og uden Tvivl ogsaa det korrekte, men i nogle Tilfælde sendes Meddelelsen til Agenturet i den By, hvor Tingstedet findes, og en Underretsdommer har udtalt, at dette var den eneste Fremgangsmaade, man af ekspeditions-mæssige Grunde kunde følge. Bortset fra at Begrundelsen kan synes lidt uforstaaelig, maa det vist antages, at den ogsaa er utilstrækkelig til at fravige den Regel, der maa følge af Aanalogen om Forkyndelse af Stævninger, at Hovedkontoret skal tilsiges og Varslet beregnes efter dets Beliggenhed i Forhold til Tingstedet.

Naar Selskabet indtræder som Part, bliver Resultatet, at det in solidum med den Tiltalte dømmes til at udrede Erstatning, saaledes at der altsaa foreligger Eksekutionsgrundlag direkte mod Selskabet. Hvis Selskabet ikke indtræder, er iflg. Loven saavel en forligsmæssig som en domsmæssig Afgørelse bindende for det. Meningen hermed er ikke helt klar. Bestemmelsen maa naturligt læses under den Forudsætning, at Selskabet er behørigt varslet. Er det ikke sket, maa Afgørelsen ganske som den, der er truffet under en civil Sag, anlagt uden Selskabets Vidende mod Forsik-

ringstageren, savne enhver res judicata-Virkning overfor Selskabet. — Men hvis Selskabet har været repræsenteret dog uden at indtræde, maaske netop paa Grund af, at man i Forhold til den Tiltalte ikke mener at hæfte — der kan foreligge Præmierestance eller anden Misligholdelse af Forsikringskontrakten — ja, saa maa Reglen i det mindste betyde, at Selskabet, der jo i al Fald iflg. Jm. Bek. af 22. Decbr. 1927 § 13, *kautionerer* for Erstatningen, ikke kan gøre Indsigelse mod Beløbets Størrelse eller Skyldfordelingen. Men kan Dommen straks eksekveres overfor Selskabet? Det vil antagelig støde paa processuelle Vanskeligheder, da Selskabet jo i disse Tilfælde som oftest slet ikke er nævnt i Dommen. Nægtelse af Eksekution vil ogsaa stemme med den faste Retspraksis, at den, der kræver Erstatning, ikke kan anlægge Retssag direkte mod Selskabet, men skal stævne Forsikringstageren. Som Regel vil Spørgsmaalet om Eksekution dog være uden praktisk Betydning, da ethvert anerkendt Selskab har deponeret mindst 200,000 Kr., hvoraf Justitsministeriet er berettiget til at betale forfaldne Forsikringskrav, og forfaldent maa Kravet jo under alle Omstændigheder være.

Som en sidste processuel Særregel skal nævnes den Tilføjelse, Motorlovens § 40 har faaet ved Ændringen af 1933, og som gaar ud paa, at Retten, hvor Erstatningsspørgsmaalet afgøres under Politisagen, ex officio skal afgøre, om Selskabet paa Grund af grov Uagtsomhed mod Forsikringstageren har Regres, og at Selskabet paa Grundlag af denne Afgørelse og med Kvittering for den udbetalte Erstatning kan foretage Eksekution hos den Domfældte.

Det var de formelle Regler.

Af materielle Erstatningsspørgsmaal findes først og fremmest den særlige og strenge Ansvarsregel i § 38, Stk. 1, som der dog næppe er Grund til at komme nærmere ind paa. Jeg skal alene bemærke, at det vist i Almindelighed ikke er paaagtet, at dette Ansvar kun paahviler Ejeren eller Brugeren, altsaa den, der har Udbyttet af den farlige Virksomhed. Den, der blot er Fører, er kun ansvarlig, hvis »Skaden skyldes en Overtrædelse af hans Forpligtelser«, d. v. s., at der overfor ham paahviler Sagsøgeren sædvanlig Bevisbyrde.

Desuden indeholder Paragraffen Regler om Nedsættelse eller Bortfald af Erstatning, som formentlig stemmer med dansk Rets almindelige Regler om egen Skyld, og om Erstatning for immateriel Skade som Lidelse, Lyde og Vansir, Erstatning for Tab af Erhvervsevne eller Forsørger og Dækning af Begravelsesudgifter, men det er formentlig Ting, der allerede er tilstrækkeligt behandlet andetsteds.

I § 38, 4. Stk., findes en Bestemmelse, der i Forsikringslitteraturen for et Par Aar siden gav Anledning til en Polemik, som førte enkelte af Kombattanterne helt over i Ugeskrift for Retsvæsen. Den omhandler det Tilfælde, at to Motorkøretøjer støder sammen under saadanne Forhold, at Ansvarret ikke helt og holdent kan lægges paa en af Parterne, og hvorved der forvoldes Skade paa begge Sider, og det siges, at Retten da under Hensyn til de foreliggende Omstændigheder bestemmer, om og med hvor stort Beløb Erstatning bør ydes fra en af Siderne. Der er vist nu Enighed om det ret naturlige, at heri ligger, at den i Stk. 1 fastsatte omvendte Bevisbyrdefordeling ikke finder Anvendelse paa disse Tilfælde. Det vilde jo ellers ogsaa være noget vanskeligt at afgøre, hvem af de to dette skulde gaa ud over.

Vigtigere var det imidlertid, at Slutningsordene »fra en af Siderne« blev taget til Indtægt for en Løsning af Stridsspørgsmaalet »Nettometode eller Bruttometode«. Dette Spørgsmaal, som rækker langt ud over Automobilsagerne, er allerede i 1917 behandlet af Stang, og det drejer sig om følgende: Naar A og B ved samme Begivenhed, som de hver bærer lige stor Skyld for, lider Skade med henholdsvis 100 og 200 Kr., altsaa ialt 300 Kr., er det da saaledes, at A skylder B Halvdelen af 200 Kr. = 100 Kr., og B skylder A Halvdelen af 100 Kr. = 50 Kr. — det er det, Stang har kaldt Bruttometoden — eller er Forholdet det, at A skal bære Halvdelen af den samlede Skade altsaa 150 Kr., saaledes at han foruden at lide sit eget Tab paa 100 Kr. skal betale B 50 Kr., hvorved B's Tab bliver $200 \div 50$ Kr., altsaa paa 150 Kr., det er den saakaldte Nettometode. Hvis man ikke tidligere har været stillet overfor Problemet, kan det maaske i denne Form virke som en Strid om Kejsersens Skæg, for efter den første Metode skal A betale 100 Kr. og modtage 50 Kr., det vil

naturligvis sige, at der foregaar Modregning, saaledes at han nøjes med at betale Differencen, 50 Kr., og det er jo netop det Resultat, som den anden Metode direkte fører til. Imidlertid er der dog under visse Omstændigheder en afgørende Forskel paa, hvilket Princip man hylder.

Det kommer først og fremmest til Syne, hvor en af Parterne har tegnet Ansvarsforsikring, saaledes som det jo altid er Tilfældet ved Bilkollisioner, men kan dog ogsaa faa Interesse i andre Forbindelser, saaledes som Professor Ussing har paavist i U. f. R. 1932 S. 179.

Hvis vi gaar ud fra, at baade A og B har tegnet Ansvarsforsikring, men ingen anden Forsikring, vil Forholdet efter Nettometoden afgøres saaledes:

Den samlede Skade er $100 + 200 \text{ Kr.} = 300 \text{ Kr.}$ Skylden er lige, og hver Part skal altsaa bære 150 Kr., d. v. s., at A betaler 50 Kr. til B. — Disse 50 Kr. betales af A's Selskab AF, og dermed er Sagen ude af Verden, hvorefter Resultatet bliver:

A's Tab = hans egen Skade = 100 Kr.

B's Tab = hans egen Skade $\div 50 \text{ Kr.} = 150 \text{ Kr.}$

AF's Tab = 50 Kr.

BF's Tab = 0 Kr.

Det samme Tilfælde vil behandlet efter Bruttometoden komme til at se saaledes ud:

AF betaler til B det halve af 200 Kr., og BF betaler til A det halve af 100 Kr., og Resultatet bliver, at

A's Tab = hans egen Skade $\div 50 \text{ Kr.} = 50 \text{ Kr.}$

B's Tab = hans egen Skade $\div 100 \text{ Kr.} = 100 \text{ Kr.}$

AF's Tab = 100 Kr.

BF's Tab = 50 Kr.

Med andre Ord, Nettometodens Anvendelse betyder, at det ene Selskab altid slipper helt for at betale, og at de to Selskaber tilsammen spares for — i dette Tilfælde — 100 Kr. paa de to Forsikringstageres Bekostning. Her er det kun en mindre Katastrophe, det drejer sig om, men i den Sag, der i sin Tid satte Sindene i Bevægelse, var den samlede Skade over 9000 Kr., og det Beløb, Selskaberne kunde spare, var over 3000 Kr. Det var en Under-

retsdom¹⁾, der anvendte Nettometoden, men jeg ansaa dengang, uden at ane at der egentlig var noget Problem, Sagen for saa oplagt, at jeg blot mente, at det drejede sig om en fejlagtig *Førmulering* af Dommen, mens jeg troede, der var Enighed om, hvad det endelige Resultat maatte blive. Det var der som sagt ikke, men den Diskussion, der opstod, bidrog til at kaste adskilligt Lys over Spørgsmaalet, uden at den dog endnu har ført til en endelig og anerkendt Enighed. Jeg skal nu i det følgende gøre Rede for de væsentligste Synspukter, der blev fremsat af Deltagerne, Overretssagfører Werner, cand. jur. Theodor Petersen, Kriminaldommer Svedstrup, Direktør Skibsted, Professor Ussing og mig selv.

Overretssagfører *Werner*, der henholdt sig til Spørgsmaalers Betydning i Motorsager, henviste i nogle Artikler i »Assurandøren« dels til Dommens klare Ord, et Argument, som dog ikke kunde tillægges synderlig Vægt, naar det netop var Dommen, der kritiseredes, og naar man i det hele taget kender lidt til Retsafgørelsernes Uensartethed i disse Sager. Vigtigere er det, naar Overretssagfører *Werner* henviser til Motorlovens § 38, Stk. 4, der — som jeg før nævnte — bruger Ordene »Erstatning bør ydes fra *en af Siderne*«, hvilket skulde ses som en Modsætning til Sølovens § 220, 2. Stk., hvor det siges, at hvor der er Skyld

¹⁾ A's Skade . . . . 3.369,43 Kr.

A1's » 32,40 »

B's » 9.147,06 »

B1's » . . . . 295,28 »

Samlet Skade 12.844,17 Kr.

Skyldfordeling: A $\frac{1}{2}$, B $\frac{1}{2}$.

Bruttometode.

AF betaler til B: $\frac{1}{2} \times 9.147,06 = 4.573,53$ Kr.

» » » B1: $\frac{1}{2} \times 295,28 = 147,64$ »

BF » » A: $\frac{1}{2} \times 3.369,43 = 1.684,71$ »

» » » A1: $\frac{1}{2} \times 32,40 = 16,20$ »

Dom.

AF betaler til B: $(9.147,06 \div 3.369,43) \times \frac{1}{2} = 2.838,82$ Kr.

» » » B1: 295,28 »

BF » » A: 0

» » » A1: 32,40 »

Dommen findes udførligt refereret i U. f. R. 1931 B. S. 239—40.

paa begge Sider, »skal *enhver af de skyldige* erstatte Skaden efter Forholdet mellem de paa hver Side begaaede Fejls Beskaffenhed«, m. a. O. Nettometoden skulde gælde ved Automobilskader, og Bruttometoden i Sørelten, mens Fr. Stang i sit Værk »Skade voldt af flere« paa Side 273—74 siger om Nettometoden: »Skulde den opretholdes, maatte det bare være for sjørettens vedkommende, og udenfor den er den neppe heller blit opstillet.«

Imidlertid tør der vist intet udledes af disse Lovsteder. Motiverne til Motorloven og Forhandlingerne i Landstinget, som ellers var særdeles indgaaende for Erstatningsreglernes Vedkommende, nævner ikke med et Ord, at noget særligt har været ment med Stk. 4. Det er formentlig gaaet Lovgiverne som mange af dem, der senere har anvendt Loven, de har i for høj Grad arbejdet med den Fiktion, at det er de ansvarlige sely, der skal betale. Om Solovens § 220 har Prof. Ussing oplyst, at den maa ses som en Oversættelse eller Omskrivning af Brüsseler-Konventionen, hvis franske Tekst ikke indeholder noget Fingerpeg. Lovgivningen giver altsaa intet sikkert Bidrag til Løsning af Spørgsmaalet, heller ikke hvis de enkelte Udtalelser ses som Udtryk for dansk Rets Standpunkt til Spørgsmaalet i sin Renhed, bortset fra alle Forsikringsspørgsmaal og Motorsagernes særegne Gebet. Det er *Theodor Petersens* vigtigste Indsats, at han klart slog fast, at Spørgsmaalet maa afgøres generelt, og han stiller Problemet skarpt saaledes: Opstaar der i Tilfælde af to Personers Medvirken til Skade, der rammer dem begge, to Erstatningskrav, eller er der begrebsmæssig kun Tale om eet Krav? Hans Resultat bliver det sidste, og han begrundet det først med at sige, at den modsatte Opfattelse heror paa en fejlagtig Forestilling om, at A's Skade er forvoldt af B og omvendt. Det er imidlertid at tillægge Modstanderne Argumenter, som ikke er blevet anført af dem selv, og som forøvrigt heller ikke stemmer med de af ham bekæmpede Resultater. Herefter skulde jo A betale *hele* B's Skade og omvendt. Udgangspunktet for Bruttometoden er naturligvis, at baade A's og B's Skade er forvoldt af *begge Parter*. Theodor Petersen anfører endog et Eksempel til Skræk og Advarsel, som yderligere viser denne Misforstaaelse. Dernæst anføres en Inertiens Grund sætning i Erstatningslæren, som skulde gaa ud paa, at Skaden

bør blive, hvor den først har ramt, naar ikke særlige Grunde fører til at flytte den over paa andre, hvilket altid er forbundet med Tab for Samfundsøkonomien. Denne Grundsætnings Rig-tighed er imidlertid ikke nærmere paavist, og den stemmer snarere med Romerrettens *compensatio-culpa*-Regel end med vort moderne Retssystem, hvor man ikke alene arbejder med stærkt graduerede Skyldfordelinger, men ogsaa paa anden Maade har udvidet Erstatningsreglerne.

Dernæst anføres de præventive Hensyn. Der anføres det Eksempel, at A og B er ved at støde sammen paa Grund af begge Fejl; saa vil A efter Bruttometoden staa sig ved at lade Paakørslen ske i Stedet for at afværge den ved at dreje mod et Træ eller køre i Grøften. Ved Sammenstødet vil han nemlig faa Halvdelen af Skaden paa sin Bil dækket hos Modparten, d. v. s. dennes Forsikringsselskab, mens han alene maa bære den Skade, han lider ved at køre i Grøften eller mod Træet. Hertil har Professor Ussing bemærket, at præventive Hensyn ikke kan spille nogen afgørende Rolle, naar de ikke har været til Hinder for, at Ansvarsforsikring overhovedet anerkendes, og jeg skal tilføje, at jeg synes, at baade Theodor Petersen og den yderst snarraadige A har forregnet sig. Hvis A's Bil ved Sammenstød lider Skade for 100 Kr., vil han ganske vist efter Bruttometoden faa Halvdelen heraf erstattet, uden at behøve at bekymre sig om Skaden paa B's Bil, der deles mellem B og A's Forsikringsselskab, men hvis Bilen ved at køre i Grøften lider Skade for det samme Beløb, og denne Manøvre, saaledes som vi jo gaar ud fra, skyldes en farefuld Situation tilvejebragt ved begge Uagtsomhed, vil han jo blive stillet paa akkurat samme Maade.

Professor *Ussing* gav i en Artikel i U. f. R. 1932 B, S. 177—86 et Bidrag til Diskussionen, der i Indledningen pointeredes ikke at være ment som en Afslutning, men som indtil videre dog har virket saaledes, vel nok fordi de fleste af os, som Direktør Skibsted udtalte det, følte, at vi hver især ver blevet sat paa Plads, og at Problemerne var blevet redet ud og belyst paa en Maade, som ingen af de andre Deltagere havde formaaet det. Prof. *Ussing*' bebrejder de tidligere Forfattere, at de ikke har forsøgt at begrunde Læren om Dobbeltkrav, som Bruttometoden ogsaa

kaldes, og det maa navnlig jeg tage mig nær, da jeg fik min første Artikel til Ugeskriftet tilbage med en Anmodning om netop at undersøge dette Problem, hvis Eksistens jeg som sagt dengang levede i lykkelig Uvidenhed om. Jeg mener dog til Støtte for mit Standpunkt at have anført en Del, som jeg senere skal komme tilbage til.

Det er efter Professorens Udtalelse Side 178 ikke let at finde afgørende reale Grunde mod Enkeltkravslæren, det vil formodentlig sige, at der ikke som af Theodor Petersen hævdet principielt eller ved begrebsmæssige Deduktioner kan findes nogen Afgørelse. Jeg vilde dog mene, at en saadan Slutning muligvis vil kunne uddrages af følgende Ræsonnement: Naar A lider Skade for 100 Kr. og B for 200 Kr., saa er disse 2 Fakta det reelle. Theodor Petersen har ment, at de to Tal kun fremkommer ved en Analyse eller en Konstruktion, og at Hovedsagen er den samlede Skade, 300 Kr. Det turde dog snarere være dette sidste, der er Konstruktionen. Den samlede Skade har ingen egentlig praktisk Interesse. Saa længe Erstatningsapparatet ikke er sat i Gang, er Situationen den, at to private Økonomier, der intet som helst har med hinanden at gøre, har lidt to Skader. A føler — og det med Rette — kun, at han har mistet 100 Kr., og B mærker lige saa berettiget kun, at han har mistet 200 Kr. At tale til de Parter om et Begreb som samlet Skade, vil ikke have nogen Interesse. Derfor maa dette Begreb, to Skader, ogsaa være Udgangspunktet, og der maa som Følge deraf opstaa to Krav.

Imidlertid viser Professor Ussing i sin Artikel, at Enkeltkravslæren eller Nettometoden i visse Kombinationer fører til uheldige Resultater, selv bortset fra Tilfælde, hvor der er Tale om Ansvarsforsikring, f. Eks. ved Sammenstød mellem Cyklister eller Hestekøretøjer. For det første, hvis den ene Part er umyndig eller afsindig. Hvis A's Skade er 100 Kr., og den umyndige eller afsindige B's Skade er 200 Kr., og begges Skyld er lige stor, udelukkes man fra at lade B nyde godt af Reglen i Myndhl. § 63 eller 64. Der skal efter Nettometoden kun eksistere eet Krav paa 50 Kr., som tilfalder B. Efter Bruttometoden bliver Resultatet derimod at B — objektivt set — er ansvarlig for Halvdelen af A's Skade, men at dette Ansvar, 50 Kr., efter en af de nævnte

Regler nedsættes eller bortfalder. Han er ligeledes ansvarlig for Halvdelen af sin egen Skade, men ogsaa dette Ansvar kan erstatningsmæssigt set nedsættes eller bortfalde, saaledes at han i bedste Fald kan faa tilkendt Dækning for sit fulde Tab, 200 Kr.

Dernæst nævner Prof. Ussing Forsikringsaftalelovens § 25. Hvis vi tænker os, at A, hvis Skade er 100 Kr., har skadesforsikret, og B's Uagtsomhed vel er lige saa stor som A's, men dog ikke større end, at den nævnte Lovbestemmelse vilde føre til at fritage ham for Regreskrav. Saa vil Nettometoden forhindre Anvendelsen af denne Fritagelsesregel. Efter denne Teori eksisterer der nemlig slet ikke noget Krav mod B, men kun et Krav mod A paa 50 Kr., som altsaa maa gennemføres paa sædvanlig Maade. Efter Bruttometoden rejser derimod A's Selskab mod B et Krav, som han paa Grund af § 25 fritages for, mens B's Krav mod A gennemføres med Halvdelen af B's Skade, altsaa 100 Kr.

Prof. Ussings Indlæg har, som jeg før sagde, hidtil *virket* som en Afslutning paa Drøftelserne, men pudsigt nok paa den Maade, at jeg som Bruttometodens Tilhænger har ment at kunne paaberaabe mig Professorens Tilslutning, medens Overretssagfører Werner i »Assurandøren« har uddraget den Konsekvens af Artiklen, at det var Nettometoden, der havde faaet det blaa Stempel.

Dette er dog — tør jeg vist nok sige — Prof. Ussings Skyld. Naar der ikke kan anføres reale Betragtninger til Støtte for nogen af Teorierne, og det er jo muligt, at det, jeg før sagde om de to *Skaders* utvivlsomme Eksistens, ikke kan anerkendes som tilstrækkeligt Grundlag for Anerkendelsen af de to *Krav*, saa synes jeg dog, at Konsekvenser som dem, Prof. Ussing har paavist, maa føre til Bruttometodens Anerkendelse. Naar Forfatteren alligevel i Artiklens Afslutning er vejet tilbage for at uddrage denne Slutning som gældende for alle Tilfælde, begrundes det ikke paa nogen helt overbevisende Maade. Først og fremmest mener Prof. Ussing, at det i Tilfælde, hvor der er flere end to ansvarlige og Skadelidte, fører til et indviklet Net af hinanden krydsende *Krav*¹⁾. Jeg synes jo ikke, at den Omstændighed, at Udregningen i visse Tilfælde kan gøre Opgørelsen besværlig, er tilstrækkelig Motivering til at vælge den ene Metode frem for den anden. Der

¹⁾ U. f. R. 1932 B. S. 181.

anføres i Artiklen et Eksempel, hvor tre Parter med lige stort Ansvar lider Skade med henholdsvis 300, 900 og 1200 Kr., og Prof. Ussing skriver, at enhver, der vil forsøge at udregne Kravene, snart vil indse Vanskelighederne. Disse Ord gjorde ved den første Gennemlæsning af Artiklen et saa stærkt Indtryk, at jeg overgav mig paa Forhaand. Jeg forsøgte mig slet ikke med Udregningen. Da jeg forleden paany studerede Spørgsmaalet, kunde jeg til Gengæld slet ikke se det afskrækkende ved Eksemplet. Udregningen foretoges saaledes:

A's Skade:		300,00 Kr.
A faar fra B:	$\frac{1}{3} \times 300 = 100$ Kr.	
» » » C:	$\frac{1}{3} \times 300 = 100$ »	
A betaler til B:	$\frac{1}{3} \times 900 =$	300,00 »
» » » C:	$\frac{1}{3} \times 1200 =$	400,00 »
	+ 200 Kr.	÷ 1000,00 Kr.
	Samlet Tab...	800 Kr.

B's Skade:		900,00 Kr.
B faar fra A:	$\frac{1}{3} \times 900 = 300$ Kr.	
» » » C:	$\frac{1}{3} \times 900 = 300$ »	
B betaler til A:	$\frac{1}{3} \times 300 =$	100,00 »
» » » C:	$\frac{1}{3} \times 1200 =$	400,00 »
	+ 600 Kr.	÷ 1400,00 Kr.
	Samlet Tab...	800 Kr.

C's Skade:		1200,00 Kr.
C faar fra A:	$\frac{1}{2} \times 1200 = 400$ Kr.	
» » » B:	$\frac{1}{3} \times 1200 = 400$ »	
C betaler til A:	$\frac{1}{3} \times 300 =$	100,00 »
» » » B:	$\frac{1}{3} \times 900 =$	300,00 »
	+ 800 Kr.	÷ 1600,00 Kr.
	Samlet Tab...	800 Kr.

Endvidere slaar Prof. Ussing sig til Taals med, at der i Tilfældene med Ansvarsforsikring ikke vil være saa særlig megen Trang til Anvendelsen af Bruttometoden, naar Folk blot tegner de nødvendige Forsikringer. Nu er det jo en daarlig Trøst i de Tilfælde, hvor der ikke *er* tegnet disse Forsikringer, og desuden er der dertil at bemærke, at det jo ikke er alt, man kan forsikre sig imod. En Bilist kan foruden Ansvarsforsikring tegne Kasko-

forsikring for Køretøjet og en Ulykkesforsikring, men der er Tab, han selv maa løbe Risikoen for. Driftstab som Følge af Bilens Reparation, Værdiforringelse ved at en helt ny Vogn maa underkastes en større Reparation, Beskadigelse af Tøj, Svie, Smerte og Vansir, altsammen er det Ting, han selv under Retssagen maa kræve Erstatning for, og det vil efter Nettometoden ofte sige, at han blot maa gøre disse Krav gældende for at formindske sit eget Ansvarsforsikringsselskabs Hæftelse.

Vi er hermed vendt tilbage til Spørgsmaalets særlige Tilknytning til Ansvarsforsikringen, som jo er Aarsagen til, at det i det hele taget behandles i Aften, og jeg har med det, jeg lige har sagt, berørt det, jeg i sin Tid argumenterede ud fra: Det urimelige i, at Ansvarsforsikringsselskabets Hæftelse ikke alene bestemmes af, hvilken Skade Forsikringstageren har forvoldt hos Trediemand, det som ellers skulde være det eneste, der afficerer denne Forsikring, men at Hæftelsen bliver mindre i jo højere Grad Forsikringstageren selv samtidig rammes af Skade. Det er paa dette Punkt gaaet mig som Løjtnant v. Buddinge: Ogsaa en anden har haft det Indfald; Stang kritiserer paa Side 278 i sit Værk, at »nettometoden medfører, at rederiets tidstap kommer dets forsikrer tilgode«, men til Gengæld har Theodor Petersen hertil bemærket, at denne Betænkelighed ikke vejer tungt til, da Selskabet jo ingen Indflydelse har paa Omfanget af Forsikringstagerens Skade, og Professor Ussing har betegnet dette Ræsonnement som Billighedsbetragtninger, der ikke kan tillægges afgørende Betydning.

Endvidere har jeg tidligere fremhævet, at Forsikringstageren har det i sin Magt at lade være at gøre sit Krav gældende, og netop dette praktiske Forhold i Forbindelse med de to, Prof. Ussing har fremdraget, synes at slaa Hovedet paa Sømmet. Hvis jeg deltager i et Bilsammenstød og selv lider Skade for 2000 Kr., kan jeg jo, naar jeg er klar over, at jeg har Del i Skylden, lade være med at fremføre mit Krav under Politisagen. Saa vil Resultatet blive, at mit Ansvarsforsikringsselskab dømmes til at betale f. Eks. Halvdelen af Modpartens Skade, og naar denne Dom er opfyldt, kan jeg i Konsekvens af dens Skyldfordeling hos Modpartens Selskab kræve 1000 Kr. Nu har Theodor Petersen ganske

vist indvendt, at mit Selskab maa kunne kræve, at mit Krav tages med i Beregningen, men det kan dog næppe tænkes. For det første kan der maaske være processuelle Vanskeligheder, men ogsaa andre. Hvis Skaden bestaar i Invaliditet eller Vansir, som kun kan ses, naar Tilskadekomne er i Badedragt. Kan Selskabet saa tvinge Forsikringstageren til at lade sig fotografere eller undersøge af Direktoratet for Ulykkesforsikringen? Desuden mener han, at Selskabet i al Fald, naar jeg senere fremfører mit Krav, kan forlange den paastaaede Fejl redresseret. Jeg tror dog næppe, at nogen Ansvarsforsikrer, enten det nu drejer sig om en Automobilforsikring eller en anden Ansvarsforsikring, vilde driste sig til at møde op og rejse Krav under en Sag, der ene og alene drejer sig om Forsikringstagerens private Krav. Og sæt nu, at jeg slet ikke senere rejser noget Krav. Jeg kolliderer maaske med min Broder, der ikke har Forsikring af nogen Art. Hvis jeg lider Skade for 2000 Kr. og han for 3000 Kr., kan jeg, naar Skylden er lige, gennem min Ansvarsforsikring skaffe ham Dækning for 1500 Kr. ved at renoncere paa mit Krav, mens jeg ved at gøre det gældende — og det maa somt sagt være min private Sag — efter Nettometoden ikke faar en Øre selv, men blot bevirker, at mit Forsikringssselskab spidser min Broder af med 500 Kr. —

Ifølge Stang skal Bruttometoden være anerkendt i tysk Ret, men ikke i England, hvor man imidlertid for at forebygge de uheldige Konsekvenser af Nettometoden har indføjet særlige Vedtagelser i Søforsikringspolicerne. I Sverige synes Bruttometoden ogsaa at være anerkendt. Jeg har ikke faaet undersøgt Forholdet nærmere, men alene bemærket, at Stenbeck i en Artikel om Trafikforsikringssspørgsmaal ved Automobilsammenstød i Svensk Juristtidnings Festskrift til Marcks v. Würtemberg, 1931, anvender Bruttometoden uden nærmere Diskussion og uden at anføre, at det skal være noget særligt, der gælder for disse Sager. Herhjemme er Schiørring ligeledes i »Den danske Søforsikringspolice« uden videre gaaet ud fra, at Sølovens § 220, 2. Stk. betyder Bruttoreglens Anerkendelse. Theodor Petersen mener ganske vist, at den Udtalelse, jeg sigter til, alene betyder, at denne Regel skal benyttes som *Formel* for Opgørelsen, men det forstaar

jeg ikke, naar det netop ellers hævdes, at Nettometoden er den mest haandterlige, og desuden har jeg bragt i Erfaring, at den praktiske Søforsikring fortolker Schiørring mere ligetil.

Det er naturligvis rigtigt, at Forsikringsselskabets Hæftelse først og fremmest afhænger af Policernes Indhold, men de giver, saavidt jeg ved, ikke i noget Tilfælde Bidrag til dette Spørgsmaal. De henviser i nogenlunde ensartede Vendinger til »Forsikringstagerens i dansk Ret begrundede Erstatningsansvar«, og Problemet maa derfor løses paa samme Maade ved Ansvarsforsikring som ved Myndighedsloven og Forsikringsaftaleloven, og hvor det ellers har Betydning.

Kommer man herefter til det Resultat, at Bruttometoden bør anerkendes, maa man efter min Mening ogsaa i Automobilsagerne være konsekvent og gennemføre den fuldt ud med det samme. Det er særegne Retssager, der maa behandles ud fra det Synspunkt, at det er Meningen at give de skadelidte Adgang til at faa deres Krav gennemført paa en særlig let Maade, og det maa erindres, at Sagerne i Forvejen er ejendommelige derved, at der saa godt som altid optræder mere end to Parter, idet Selskaberne indtræder. Som sagt troede jeg i 1931, at det kun var det, man behøvede at slaa til Lyd for, men her mødte jeg Modstand hos Kriminaldommer *Svedstrup*. Han gik, saavidt jeg forstod, ud fra, at Bruttometodens Resultat var det rigtige, men det var et Spørgsmaal mellem Forsikringstageren og hans eget Selskab, som ikke kom Straffesagen ved. Det kunde maaske, som Forfatteren udtrykte det, »blive et Par Retssager for sig«. Det synes jeg ikke, der er nogen Grund til. Processen maa tjene Retsanvendelsen med de mindst mulige Omsvøb og først og fremmest i disse Sager. Jeg er da ogsaa saa heldig at være i Besiddelse af en Dom, der i 1932 er afsagt i Odense Herred, og som fuldt ud tilfredsstillende alle Krav til Klarhed (Referat).

Jeg nævnede paa et andet Punkt i mit Foredrag, at der var en vis Uensartethed i Retsafgørelserne, det er det, Theodor Petersen til Dommer Svedstrups Misfornøjelse har kaldt »Underretternes vaklende Praksis«. Hvis man har Lejlighed til f. Eks. gennem et større Forsikringsselskabs Sager at studere og sammenligne Domme fra Landets forskellige Domstole, forstaar man

imidlertid godt Theodor Petersens Udtalelse, og jeg skal til Illustration heraf slutte med at henvise til de 3 Domme, der i skematisk Form findes paa det Ark, der er uddelt blandt Tilhørerne. Den første er »Stegedommen«, der allerede er nævnt, og de to næste er en Underrettsdom fra Herning (1933), stadfæstet af Vestre Landsret, samt en Underrettsdom fra Aalborg (1934).

Herning-Dommen:

A's Skade.... 1.581,00 Kr.
 A1's » .... 158,07 »
 B's » .... 104,65 »

Samlet Skade 1.843,72 Kr.
 Skyldfordeling: A $\frac{2}{5}$, B $\frac{3}{5}$.

Bruttometode.

AF betaler til B: $\frac{2}{5} \times 104,65 = 41,86$ Kr.
 BF » » A: $\frac{3}{5} \times 1.581,00 = 948,60$ »
 » » » A1: $\frac{3}{5} \times 158,07 = 94,83$ »

Dom.

AF betaler: 0 Kr.
 BF » til A: $\frac{3}{5} \times 1.843,72 \div 104,65 \div 158,07 = 843,53$ »
 » » » A1: 158,07 »

Aalborg-Dommen:

A's Skade.... 360,00 Kr.
 AF's » .... 814,26 »
 B's » .... 331,55 »

Samlet Skade 1.843,72 »
 Skyldfordeling: A $\frac{1}{4}$, B $\frac{3}{4}$.

Bruttometode.

AF betaler til B: $\frac{1}{4} \times 331,55 = 82,89$ Kr.
 BF » » A: $\frac{3}{4} \times 360,00 = 270,00$ »
 » » » AF: $\frac{3}{4} \times 814,26 = 610,71$ »

Dom.

AF betaler til B: 0 Kr.
 BF » » A: 270,00 »
 » » » AF: 610,50 »

Det er muligt, at jeg ikke har formaaet i Aften at fremkomme med væsentligt nyt, men jeg har forsøgt at referere den ikke afsluttede Diskussion om et vanskeligt Emne og at bringe den

endnu nærmere til et endeligt Resultat, som i høj Grad tiltrænges, da Problemet omtrent daglig forekommer i Automobilsagerne, som mit Foredrag specielt har Relation til, og jeg har samtidig faaet afleveret en beskeden Ønskeseddel om formelle Reformers eller blot Tilrettelæggelse af faste og ensartede Former for Sagens Behandling. I denne sidste Forbindelse maa det erindres, at en Sagførers Virksomhed som Regel er bundet til en eller et Par Retskredse, og det er derfor overkommeligt for ham at være à jour med de eventuelle Særregler, der følges, men Juristerne i et Automobilforsikringselskab har med 90 Underretskredse og 72 Politikredse at gøre, og omvendt har hver af disse 162 Embedsmænd en Snes Selskaber at skulle samarbejde med.

D i s k u s s i o n:

Professor, Dr. jur. *H. Ussing* takkede Indlederen for Foredraget, der paa mange Punkter havde kastet nyt Lys over Problemet; dog savnedes virkelig praktiske Argumenter for Bruttometoden, ligesom Indlederen ikke tilstrækkelig skarpt havde afgrænset Forholdet mellem den almindelige Erstatningsregel og Bruttometoden.

Indlederen fremsatte derefter nogle faa, afsluttende Bemærkninger.

HOVEDSPØRGSMÅAL FOR EN NORDISK LOVGIVNING OM GÆLDSBREVE.

(Foredrag af Professor, Dr. jur. *Henry Ussing* d. 26. Februar 1934).

Indlederens Teses:

1. *Negotiabiliteten indskrænkes* til Ihændeavgældsbreve, Gældsbreve med Ordreklausul (N. N. eller Ordre) samt Gældsbreve, der giver Pant i fast Ejendom eller registreret Skib. Almindelige Navnegældsbreve, der udstedes efter Lovens Ikrafttræden, skal altsaa ikke være negotiable.
2. *Om eksstinktiv Erhvervelse af Ordregældsbreve* gennemføres en Regel svarende til Tinglysningslovens § 28 (om Pantebreve). Ogsaa en falsk Transport kan derfor danne Grundlag for eksstinktiv Erhvervelse.
3. Et *Ihændeavgældsbrev* kan ikke forandre Karakter ved Kreditors ensidige Paategning om, at det tilhører ham, jfr. den tilsvarende Regel i ny Checklov § 20. Det vedbliver at være et Ihændeavgældsbrev, med mindre *Skyldneren* giver det Paategning om, at det skal lyde paa Navn. Hovedeksemplet herpaa er Notering af Obligationer.
4. *Noteringsinstituttet* bevares, men det tilstræbes at ændre Reglerne derhen, at eksstinktiv Erhvervelse indtræder straks ved selve Noteringen — ikke først efter en vis Frist som ifølge Forordningen af 21. Juni 1844 —. Til Gengæld søges Ejerinteresserne værnnet ved, at der indføres Foranstaltninger, der giver en vis Betyggelse for, at falske Transporter ikke bliver noteret. Det undersøges ogsaa, om det er muligt at give den Ejer, der mister Papiret, Krav paa Erstatning, eventuelt ved en Forsikringsordning.
5. Med Hensyn til *Pantebreve* er den Tanke rejst at indføre en lignende Ordning, saaledes at Tinglysning af Transporten er-

statter Notering. Hvis Pantebrevet overdrages med falsk Transport, skulde Erhververen i saa Fald først være sikret, naar Transporten er tinglyst. Dens Ægthed maatte da prøves for Tinglysningen.

6. Om *Rentekuponer* fastslaas det, at de ikke kan vindiceres fra den, der i god Tro har faaet dem overdraget, med mindre Overdragelsen er sket mere end 30 Dage før Forfaldsdagen.
7. *Visse Afdrag ligestilles med Renter*. Forordning af 9. Februar 1798 bestemmer, at Renter skal betales mod løs Kvittering, og at Indsigelsen om Renters Betaling ikke fortabes overfor den, der i god Tro har faaet Gældsrevet overdraget. Denne Regel paatænkes udvidet til visse Afdrag,

enten alle Afdrag, som efter Gældsrevet erlægges til bestemt angivne Tidspunkter, og som betales, efter at disse Tidspunkter er kommet,

eller de Afdrag, som indgaar i faste periodiske Ydelser, der omfatter baade Renter og Afdrag (som ved Kreditforeningsydelser), og erlægges i Overensstemmelse med Gældsrevets Bestemmelser.

Reglen medfører, at den, der har faaet et saaledes afdrageligt Gældsrev til Haandpant, maa give Skyldneren Underretning om Pantsætningen for at sikre sig imod, at de paagældende Afdrag betales til Pantsætteren.

8. For at Iaa klare Linier og undgaa de Vanskeligheder, som Sikkerhedsoverdragelse af Fordringer har voldt, paatænkes det at foreslaa den skarpe Regel, at ingen Overdragelse af et Gældsrev har *Gyldighed mod Overdragerens Kreditorer*, med mindre Pantsætningsreglerne er iagttaget — d. v. s. ved negotiable Gældsreve: Gældsrevet er overleveret til Erhververen, og ved andre Gældsreve: Skyldneren har faaet bindende Underretning om Overdragelsen. — Dog tænkes der gjort en Undtagelse med Hensyn til Bogfordringer, der en bloc sælges sammen med en Forretning. Og visse »Præsentationspapirer« tænkes behandlet som de negotiable Gældsreve.

Arbejdet paa en ny Gældsbrevslov er et Led i Arbejdet for nordisk Fælleslovgivning. Alle de 5 nordiske Lande deltager denne Gang i Arbejdet. De nordiske Kommissioner har allerede holdt to Møder, et i Stockholm sidste Foraar, og et i København kort før Jul, og paa Grundlag af Forhandlingerne ved det sidste Møde er den danske Gældsbrevskommission, der bestaar af Nationalbankdirektør Schrøder, Landsdommer Drachmann Bentzon og mig med Fuldmægtig Dybdal som Sekretær, nu ved at lægge sidste Haand paa et foreløbigt Udkast. Naar det er færdigt, er det vor Hensigt at forelægge det for Sagkyndige fra de Livsraader, som Loven særlig berører. Men Kommissionen har ønsket allerede paa dette Stadium at lægge nogle Hovedproblemer frem for Danmarks Jurister, og har ment, at det bedste Forum herfor var de faglige Foreninger. Det er først og fremmest de praktiske Jurister, vi gerne vilde have i Tale for at lade os belære af deres Erfaring. Vi har selvfølgelig allerede drøftet mange Spørgsmaal med enkelte Praktikere, men vilde gerne nu søge Føling med videre Kredse.

I Haab om at faa en bedre Drøftelse af Problemerne har jeg ladet udsende en Række Teses, der viser, hvad vi særlig ønsker drøftet i Dag. Det er selvfølgelig kun et Udvalg af de Tanker om nye Regler, som vi arbejder med; men det er nogle af de vigtigste Problemer og tillige Spørgsmaal, hvis Besvarelse kan volde Tvivl. De fleste af Spørgsmaalene har Kommissionen taget foreløbig Stilling til, men paa alle Punkter er vi villige til at lade os belære og om fornødent ændre vor Stilling.

Af de udsendte Teses vil jeg først omtale Nr. 1 og 3, der begge har stor principiel Betydning, men efter mit Skøn forholdsvis ringere praktisk Betydning.

Tesis 1.

Hvilke Gældsbreve skal være negotiable — d. v. s. undergivet de særlige Regler om Fortabelse af Indsigelser og Rettigheder ved Overdragelse til Erhververe i god Tro —?

Dansk og norsk Ret siger nu: alle Gældsbreve.

Svensk og finsk Ret: kun Ihændeavgældsbreve og Gældsbreve med Ordreklausul. Og en lignende Ordning er almindelig paa Kontinentet.

Min Tesis er, at vi bør gaa over til det svensk-finske Standpunkt. Gældsbreve, der lyder paa Navn uden Ordreklausul, skal altsaa som Hovedregel ikke være negotiable. Dog bibeholdes Negotiabiliteten ved Gældsbreve, der giver Pant i fast Ejendom eller registreret Skib.

Jeg skal straks sige, at den danske Kommissions Medlemmer til at begynde med rent instinktivt afviste denne Ændring af dansk Ret. Vi havde ikke mærket noget til Utilfredshed med vore gældende Regler, og det stødte os, at en Formel som Ordreklausulen skulde have afgørende Betydning. — I Øjeblikket staar det enhver frit for at udstede Gældsbreve med Ordreklausul. Men det bruges ikke, fordi det ikke tjener til noget. I det praktiske Liv tillægger man ikke Ordreklausulen nogen Betydning nu. — Personlig kan jeg tilføje, at jeg som Videnskabsmand nødig vilde ofre vor gamle Regel, som sikkert er Hovedgrunden til, at vor Litteratur har undgaaet de golde tyske Teorier om Negotiabiliteten. Det var først efter at have drøftet Sagen ikke blot med de andre Kommissioner, men ogsaa med danske Praktikere, vi blev tilbøjelige til at ændre vor Regel.

Ser vi *rent praktisk* paa Spørgsmaalet, saa har det ikke forfærdelig stor Betydning. Den ny Regel vil ikke udrette Underværker i Retning af at beskytte dem, der udsteder Gældsbreve. Den kan navnlig ikke beskytte Skyldnerne mod skrappe Pengeudlaanere eller mod Folk, der udnytter eller bedrager dem. For selvfølgelig vil alle saadanne Kreditorer forlange et Gælds brev med Ordreklausul.

Der er dog tre Punkter, hvor der naas noget ved Ændringen.

Det første er Gældsbreve i private Venskabsforhold. En Mand laaner Penge hos en Ven og giver ham et Papir »for Livs og Døds Skyld«. Siden skænker ingen af Parterne Papiret en Tanke, heller ikke ved Gældsforholdets Afvikling. Naar saa Kreditor dør, findes Papiret i Boet. Og det kan ske, at det bliver solgt eller pantsat, skønt Gælden er ophørt. Saa er der sket en Ulykke. Samme Resultat kan indtræde i Kreditors levende Live, navnlig hvis Kreditor er uordentlig eller mindre hæderlig. Man kan ogsaa nævne det Tilfælde, at Gælds brevet er udstedt for Spillegæld og er ugyldigt, og at det dog overdrages til Trediemand. Der

kan altsaa ske Ulykker med de nuværende Regler. Og det er urimeligt, fordi de fleste Ulykker af denne Art kan undgaas, ved at man ophæver den Regel, at alle Gældsbreve er negotiable. Der er jo ingen Trang til Negotiabilitet i saadanne Forhold.

Under den nuværende Ordning er der endnu to Ting, der volder Vanskeligheder. Det er for det første formløse Sedler eller Lapper. — Hvor langt kan man gaa ned, før Papiret ophører med at være et Gælds brev? — Dernæst Kvitteringer. Det er ofte vanskeligt at se, om et Papir er et Gældsbevis eller en Kvittering. Ved at kræve Ordreklausul opnaar man, at saadanne Papirer ialfald ikke bliver negotiable, og undgaar dermed Farer for den Udsteder, der intet skylder, og man vil tilskynde Folk til at vise større Omhu for at give deres Gældsbreve en ordentlig Form.

Paa den anden Side vil Ændringen næppe have uheldige Følger udover de Overgangsvanskeligheder, enhver Reform har. — Og de kan mindskes stærkt, naar man sørger for at udbrede Kundskab til Reglen. Det kan ikke være uoverkommeligt igennem Pressen — og paa anden Maade — at belære Folk om, at den Kreditor, der vil have et Papir, han kan sælge eller pantsætte, maa sørge for at faa det udstedt med Ordreklausul.

Særlig vigtigt er det, at Partialobligationer, der udstedes paa Navn, fremtidig maa forsynes med Ordreklausul, men det er jo let nok at ordne.

I Forretningsverdenen vil man i det hele let tilpasse sig til den ny Regel. Hvor Gælds brevet skal kunne sælges eller belaaes, vil Kreditor sørge for at faa en Ordreklausul ind deri.

I private Mellemværender er der sjældnere Trang til at have negotiable Dokumenter, og der er det godt, at man kræver en særlig Klausul, der kan vække en forsigtig Skyldners Opmærksomhed.

Jeg er derfor efterhaanden blevet overbevist om, at det vil være heldigst at forlade den gamle Regel. Maaske vil man mene, at Fordelene er for smaa til at ændre en hævdvunden Regel. Men man maa huske, at det bliver en stor Fordel netop paa dette Omraade at faa fælles Regler i Norden og at opnaa en Tilnærmelse til de Regler, der gælder i de vigtigste nyere Lovgivninger paa Kontinentet.

Tesis 3.

Jeg gaar over til *den tredie Tesis.*

Efter den herskende Lære er der i nugældende dansk Ret ingen Kvalitetsforskel paa Ihændehaverpapirer og Navnegældsbreve. Naar Ejeren skriver paa et Ihændehaverpapir, at det tilhører ham, bliver det til et Navnegældsbrev. Denne Regel er i bestemt Strid med den almindelige Opfattelse i Udlandet. Ved Udstedelsen af Ihændehaverpapirer antager man dèr, at ogsaa Skyldneren vil opnaa den Fordel, at han kun behøver at se paa Ihændehavelsen og ikke at have Besvær med at prøve Paategninger om Rettigheder, Transporter etc. Ved den nye Checklov § 20 har Danmark allerede accepteret det udenlandske Standpunkt med Hensyn til Checks. Naar en Check er udstedt til Ihændehaveren, vedbliver den at være en Ihændehavercheck, selv om den faar paategnet et Endossement til en bestemt Person. For Gældsbrevs Vedkommende har hele Spørgsmaalet ret ringe Betydning. Som Hovedregel er det jo forbudt at udstede Gældsbreve til Ihændehaveren. Og denne Regel har vi ikke ment at kunne røkke ved, skønt den er i bestemt Strid med svensk Opfattelse. — Den er jo en Grundpille i vor Stempelovgivning. — Og de fleste tilladte danske Ihændehaverpapirer kan *noteres paa Navn* efter Reglerne i Fr. 21. Juni 1844, og en saadan Notering, der foretages af Skyldneren, vil ikke være i Strid med de ny Regler. Det er kun de unoterede Paategninger, der ikke vilde kunne værne den paagældende Ret, naar Gældsbrevet omsættes.

Saalænge den unoterede Paategning staar paa Obligationerne, vil Retten vel faktisk være beskyttet, fordi Erhververe vil være i ond Tro. Men hvis Paategningen fjernes eller der tegnes en falsk Transport til Ihændehaveren, vil den unoterede Ret gaa tabt. Virkningen af de ny Regler bliver praktisk set den, at unoterede Paategninger fortabes efter Vekselreglerne. — Det er maaske allerede gældende Ret. Det er hævdet af *Sven Clausen*. Og det er ialfald en praktisk fornuftig Regel. Naar man har indrettet en Notering, er det rimeligt at forlange, at den, der vil sikre sin Ret, ogsaa benytter de Midler, der er indrettet dertil.

Jeg gaar dernæst over til Reglerne om *eksstinktiv Erhvervelse af Gældsbreve*, eller om Fortabelse af Rettigheder over negotiable Gældsbreve. Herom handler mine Teses Nr. 2, 4 og 5, jfr. og-saa 6.

I gældende Ret har vi fire Sæt Regler herom:

1) Reglerne om Veksler og tinglyste Pantebreve i fast Ejendom. Her kan selv en falsk Transport danne Grundlag for eksstinktiv Erhvervelse.

2) De almindelige Gældsbrevsregler. Herefter kan Falskindsigelsen altid fremsættes, men de fleste andre Mangler ved Adkomsten eksstingveres.

3) Noteringsreglerne, hvorefter alle Mangler ved Adkomsten kan heles, men først efter Forløbet af en Frist.

4) De almindelige Regler om Fordringer, der kun anvendes paa Gældsbreve med Klausulen »ikke til Ordre«.

I de opstillede Teses er Reglerne forenklet. Den Mellemgruppe, som de almindelige Gældsbreve nu er (Nr. 2), forsvinder. Og Noteringsreglerne ændres, saa at de blot bliver en særegen Udformning af Vekselreglerne. Til Gengæld faar de almindelige Fordringsregler Anvendelse paa simple Navnegældsbreve uden Ordreklausul.

Tesis 2.

For *Gældsbreve med Ordreklausul* gennemføres Vekselreglerne, dog med den Ændring, at ond Tro bestemmes saaledes, at det omfatter al Uagtsomhed, ligesom det er sket i Tinglysningslovens § 28. Saadanne Gældsbreve bliver derfor fuldt egnet til at gaa i Omsætningen. Det faar navnlig Betydning for de *Partialobligationer*, der udstedes paa Navn. De kan nu vindiceres, naar de er købt med falsk Transport. For Fremtiden kan dette undgaas, naar der indsættes en Ordreklausul i dem. Derved bliver de lige saa sikkert omsættelige som Obligationer, der oprindeligt var udstedt til Ihændeoveren. Jeg tror, alle vil anse dette for en Fordel.

Tesis 4.

Størst praktisk Betydning har Reglerne om *offentlige Obligationer*. Disse er nu undergivet *Noteringsreglerne* i Fr. 21. Juni

1844. Det er en særlig dansk Ordning, men den har den store Fortjeneste i nogen Grad at forsone to stridende Interesser: Hensynet til Tryghed i Omsætningen (Omsætningshensynet) og Hensynet til Sikkerhed for Ejendomsrettens Bevaring (Ejerinteressens). Som Obligationshandelen formede sig i ældre Tid, gav Reglerne de private Kapitalejere en stor Tryghed. Den, der mistede en Obligation, kunde vindicere den; men naar han vindicerede den, kunde den godtroende Køber kræve Erstatning af den Bank eller Vexellerer, der var hans Sælger. Risikoen faldt derfor væsentlig paa Banker og Vexellerere, og i ældre Tid var Risikoen ikke større, end at de kunde bære den. I den sidste Menneskealder er Omsætningen af Obligationer imidlertid steget enormt, og dermed er Omsætningens Hastighed forøget, og begge Dele har bevirket, at Risikoen er blevet meget større. Den er i Virkeligheden uoverskuelig for den enkelte Vexellerer. Og Risikoen kan ogsaa ramme de private Købere, fordi de efter den nu benyttede Fremgangsmaade ikke altid kan bevise, hvem de har købt Papirerne af. De Tilfælde, hvor der hidtil er gennemført en Vindikation af offentlige Obligationer, er vel ret faa og har kun drejet sig om mindre Beløb. Men det er let at se, at Risikoen er uoverskuelig. Man tænke sig blot en Affære som Albertiaffæren med den Ændring, at Obligationerne af Bedrageren var forsynet med falsk Transport. Man maa derfor værne Omsætningen ved at gennemføre lignende Regler som ved Veksler.

Paa den anden Side skulde man nødig give Slip paa det Værn for Ejerinteresserne, som den nuværende Ordning giver. At Publikum tillægger dette Værn stor Betydning, er givet. Det ses bl. a. af det Faktum, at Notering paa Navn bruges i meget vidt Omfang. Naar Køberne af Ihænderobligationer lader dem notere paa Navn, er det sikkert i de fleste Tilfælde for at sikre sig, at deres Ret ikke kan gaa tabt, ved at Obligationen kommer bort. Naar Ejeren blot melder sig inden den Frist, der er sat i Fr. 1844, kan han vindicere Obligationen, selv om den er solgt med falsk Transport.

Hvis de to Hensyn skal forenes, maa det ske efter lignende Linier, som *Vinding Kruse* har fulgt ved Udarbejdelsen af Tinglysningsreglerne. Derfor bør Notering af en Transport ikke fore-

tages uden en virkelig Prøvelse af Transporten, særlig med Hensyn paa at kontrollere, om den er ægte. Hovedvanskeligheden er at afgøre, hvilke Sikkerhedsforanstaltninger man skal kræve anvendt. Stiller man for strenge Krav, vil Omsætningen jo blive hæmmet.

Praktisk skulde altsaa Vekselreglerne gennemføres alene med den Ændring, at den eksstinktive Erhvervelse først indtraadte i Noteringsøjeblikket.

Kommissionen overvejer at søge Ejerinteresserne yderligere beskyttet ved at give den Ejer, der mister en Obligation som Følge af eksstinktiv Erhvervelse ved Notering, Krav paa Erstatning hos Skyldneren eller den, der paa hans Vegne bestyrer Noteringsinstituttet. Eventuelt kunde Sagen ordnes ved en eller anden Slags Forsikring. Om disse Tanker lader sig gennemføre, er dog tvivlsomt.

Tesis 5.

Pantebreve i fast Ejendom gaar allerede ifølge Tinglysningslov § 28, naar de er tinglyst, efter lignende Regler som Veksler. Denne Ordning er noget betænkelig set fra Ejerinteressernes Synspunkt, fordi Ejeren af Pantebreve udsættes for at tabe sin Ret ved en falsk Transport. Dette har saa meget større Vægt, som talrige Pantebreve ejes af jævne Folk paa Landet, der ikke har sikre Gemmer og heller ikke plejer at holde Boks i en Bank. Dertil kommer, at de fleste Pantebreve skal opbevares i Aarevis og aldrig bliver omsat. Disse Betænkeligheder blev allerede fremhævet paa Juristmødet i 1925 af Professor *Bergendal* fra Lund, og de er herhjemme fremført med Styrke af *Sven Clausen*. Og Gældsbrevskommissionen har erfaret, at mange Jurister deler Betænkelighederne. Det maa ogsaa erkendes, at Trangen til Gennemførelsen af Vekselreglerne ikke er saa stærk som ved Børs-papirer.

Paa den anden Side har det dog en vis Betydning, at Pantebreve kan købes eller tages i Pant uden Risiko for Vindikation.

Hvis man ændrer vore Noteringsregler paa den Maade, som er skitseret i Tesis 4, kan man spørge, om de to modstaaende Hensyn ikke bedst forenes i en tilsvarende Ordning for Pantebreve.

Tinglysning skulde da træde i Stedet for Notering. Det skulde ingenlunde være nødvendigt i al Almindelighed at lade Transporter tinglyse. Men hvis et Pantebrev var solgt med falsk Transport, skulde det kunne vindiceres, dersom Transporten ikke var tinglyst.

Tinglysning vilde derfor ikke være nødvendig til fuld Betyggelse for den, der fik et Pantebrev overdraget fra den oprindelige Kreditor, og som i Forvejen kendte ham, saa at han kunde se bort fra Falskmuligheden. Derimod i Almindelighed for den, der erhvervede Pantebrevet fra en ham ubekendt Person eller fik det med en Række utinglyste Transporter paa.

Kommissionen har endnu ikke taget Stilling til dette Spørgsmaal, der jo berører Tinglysningsloven. Den Løsning, der er nævnt i Tesis 5, er kun udkastet til Overvejelse og for at prøve, om den mulig kunde forene de stærkt modstridende Anskuelser.

Tesis 6.

Endnu skal omtales Spørgsmaalet om Vindikation af *Rentekuponer*.

Efter nugældende Ret kan Rentekuponer vistnok vindiceres fra en Køber i god Tro, naar de er frakommet Ejeren uden hans Vilje. Stor praktisk Betydning har Vindikationsretten dog ikke, da Kuponerne som oftest vil være indfriet, før det lykkes Ejeren at opspore dem. Man kan formentlig uden Skade ophæve denne lidet praktiske Vindikationsadgang. Derved opnaar man at skabe Sikkerhed i Omsætningen. Faktisk omsættes Kuponer ofte en eller flere Gange, inden de indløses. Rent bortset fra Arbitrage i Kuponer, der lyder paa fremmed Valuta, sker det i meget stort Omfang, at Kuponer ved Forfaldstid modtages af Banker, Vexellerere og Sparekasser, ikke sjældent ogsaa af Handlende. Det er en saa praktisk Ordning, at der er god Grund til at betrygge dem, der saaledes er Mellemmænd ved Indfrielsen. Da denne Omsætning for en stor Del sker i Dagene nærmest før Forfaldsdagen, har man foreløbig tænkt sig, at Vindikation skulde være udelukket, naar Erhvervelsen tidligst var sket 1 Maaned før Forfaldsdagen. 1 Maaned synes maaske at være en rigelig lang Frist, men Fristen er optaget, dels fordi Kreditforeninger ofte tillader

deres Skyldnere at benytte Kuponer til Terminsbetalinger, skønt Kuponerne først forfalder 1. Jan. eller 1. Juli, dels fordi man i Norge med de vanskeligere Forbindelser mente at trænge til en rundelig Frist.

Tesis 7.

Hermed forlader jeg Vindikationsspørgsmaalet og gaar over til Reglerne om *Fortabelse af Indsigelser* mod negotiable Gældsbreve. — Det drejer sig altsaa kun om Ihændehaber- og Ordregældsbreve samt Pantebreve.

De Regler herom, som støttes paa Fr. 9. Febr. 1798, er formentlig i Hovedsagen tilfredsstillende og tiltrænger kun at klares paa enkelte mere tvivlsomme Punkter. Der er imidlertid et enkelt Punkt, hvor der er rejst Kritik imod Reglerne i Fr. 1798. Det er med Hensyn til regelmæssige *Afdrag* paa Gælden. Det er hævdet, at saadanne Afdrag bør ligestilles med Renter.

Om *Renter* gælder der jo visse særlige Regler. De maa betales mod løs Kvittering, og naar de er betalt efter Forfaldstid, fortabes Betalingsindsigelsen ikke overfor senere Erhververe af Gælds brevet. Fremdeles antages det, at Renter kan betales til den oprindelige Kreditor, selv om han har borttransporteret eller pantsat Gælds brevet — forudsat at Skyldneren ikke har hørt noget derom.

Disse Regler bør formentlig overføres paa visse Afdrag. Spørgsmaalet var fremme vedrørende Pantebreve, da Tinglysningsloven blev givet. Men den holdt fast ved de gamle Regler, som det fremgaar af § 29. 2°. De nordiske Kommissioner har nu drøftet Sagen indgaaende, og vi er foreløbig enige om, at Rentereglerne ialfald bør anvendes paa de Afdrag, der ikke træder selvstændig frem som Afdrag, men er en Del af den faste Termindydelse. — Det er den Løsning, som i Tesis 7 er nævnt sidst. — Der tænkes altsaa paa Tilfælde, hvor Skyldneren skal betale samme faste Beløb i hver Rentetermin, og hvor denne faste Ydelse omfatter baade Renter og Afdrag. Det er den Afdragsmaade, som er gennemført ved Kræditforeningspantebreve, Amortisering ved Annuiteter. Denne Ordning bruges efterhaanden meget ogsaa i private Pantebreve og f. Eks. i Laan, der optages af Kommuner i Livs-

forsikringssselskaber. Paa saadanne faste Ydelser vil man maaske allerede nu anse Rentereglerne for anvendelige. Ialfald synes det vel motiveret at anvende dem. Det er praktisk abnormt, at der gives Henstand med saadanne Afdrag — bortset fra de Smaahenstande, der ogsaa gives med Renter.

Det foreløbige norske Udkast holder sig til disse Tilfælde. Derimod medtager det danske og det svenske Udkast alle Afdrag, som efter Gældsbrevets Indhold skal betales til en i Gældsbrevet angiven Tid. Dermed menes Afdrag med kalendermæssig bestemte Forfaldsdage. Afdrag ved Ejerskifte eller lignende ubestemte Begivenheder skal altsaa ikke behandles som Renter. Reglen skal kun omfatte de Tilfælde, hvor en Køber eller Panthaver af selve Gældsbrevet kan se, at Afdraget skulde være betalt.

For denne videre Regel kan navnlig anføres, at den nuværende strenge Ordning medfører stor Risiko for Gældsbrevsskyldnerne. I Praksis sørger Skyldnerne i talrige Tilfælde ikke for at paase, at de betalte Afdrag bliver afskrevet. Hvis Kreditor bor længere borte, sender Skyldneren Afdraget udendvidere, og selv hvor Afdraget overbringes, beder han ikke om at se paa, at det bliver afskrevet. Det er sikkert ogsaa almindeligt, at Skyldnerne ikke engang foretager noget for at skaffe sig Vished for, at den tidligere Kreditor vedblivende er den, der har Ret til Afdraget. Skyldnerne handler maaske i »ædel Tillid« — eller i Letsindighed —. I mange Tilfælde turde Forholdet dog være, at de ikke aner, at de udsætter sig for noget. Der er derfor en stor Risiko for Skyldnerne ved de nuværende Regler.

Det er vel ret faa Tilfælde af denne Art, der efter de trykte Domssamlinger at dømme har foreligget for Domstolene. Men da vore Retsregler paa dette Punkt er klare, er det jo meget mulig, at mange flere Tilfælde er ordnet uden Dom eller uden at findes værdige til Offentliggørelse.

Den fra svensk Side foreslaede Regel — som i Tesis 7 er det første Alternativ — undgaar den omtalte Risiko for Skyldnerne, og den medfører næppe afgørende Ulemper for Kreditorerne.

Den væsentligste Ulempe for Kreditorerne er, saavidt jeg ser, at Reglen gør det vanskeligere, naar der er ydet Henstand med visse Afdrag, at belaae Gældsbrevet efter hele Restgældens Be-

løb. De Afdrag, der skulde være betalt efter Gældsbreve's Tekst, maa Laangiveren se bort fra, medmindre det dokumenteres for ham, at Afdragene endnu skyldes. Nogen stor Ulempe er dette dog næppe. I mange Tilfælde vil Forsinkelsen med at betale Afdrag i sig selv bevirke, at Gældsbrevet bliver et daarligt Laaneobjekt. Fremdeles vil mangan forsigtig Laangiver allerede nu ved Ansættelsen af Belaaningsværdien se bort fra de forfaldne Afdrag, naar det ikke godtgøres, at de endnu skyldes. Og endelig vil den Kreditor, der har givet Henstand, i Almindelighed let kunne skaffe sig Skyldnerens Erkendelse heraf.

En anden Følge af Reglen bliver, at den, der faar et afdrageligt Gælds brev i Pant, maa finde sig i, at Skyldneren vedbliver at betale Afdrag til Pantsætteren, saalænge han ikke erfarer noget om Pantsætningen. Det er imidlertid efter mit Skøn netop den fornuftigste Regel. Den tjener til at formindske Risikoen for Skyldneren, og det er ikke nogen stor Byrde at lægge paa Pant-haveren, at han skal underrette Skyldneren, hvis han vil undgaa, at Afdragene betales til Pantsætteren. Det er endda muligt, at man allerede nu vil paalægge Pant-haverne denne Byrde. Herfor taler en kritisk Redaktionsnote i U. f. R. 1922. 934.

Tesis 8.

Tilsidst skal omtales et enkelt Spørgsmaal, der rækker udover de negotiable Gældsbreve's Omraade. Det er Spørgsmaalet om, hvad der skal til, for at en Overdragelse kan faa *Gyldighed mod Overdragerens Kreditorer*.

Udgangspunktet for vore Overvejelser angaaende dette Spørgsmaal er den gamle Tvist om Sikkerhedsoverdragelse af Fordringer. Det har forlængst vist sig, at det medfører store Vanskeligheder at afgøre, i hvilke Tilfælde Transporter bør behandles efter Pantsætningsreglerne. I den sidste Tid er det blevet mere og mere klart, at man trænger til skarpe og sikre Kendemærker. Dette er navnlig hævdet med Styrke af *Vinding Kruse* og har ført ham til for *gældende Ret* at forsvare den Regel, at Pantsætningsreglerne skal anvendes ved enhver Overdragelse til Fyldestgørelse, naar den overdragne Fordring er *uforfalden*.

Naar man staar helt frit som Lovgiver, bør man formentlig

gaa endnu videre og opstille en endnu skarpere Regel. Det er fra svensk Side, man først har foreslaaet den Ordning, der er fremstillet som Tesis 8. Efter den har ingen Overdragelse af Gældsbreve Gyldighed mod Overdragerens Kreditorer, medmindre den opfylder Pantsætningsreglerne. Hvad der nærmere ligger heri, er forskelligt for de forskellige Slags Gældsbreve. Negotiable Gældsbreve maa overleveres. Ved andre Gældsbreve kræves Underretning til Skyldneren.

Reglen skulde gælde *enhver* Overdragelse, altsaa ogsaa Overdragelse af *forfaldne* Fordringer. Den er et skarpt Brud med det tilvante. Men naar man har vænnet sig lidt til Tanken, bliver den mindre afskrækkende. Vi har alle faaet indpodet den Grundregel, at Overdragelse af Fordringer gaar paa samme Melodi som Overdragelse af Løsøre. Men det er aldrig paavist, at Reglen er fornuftig. I Virkeligheden er der flere Grunde, der kan motivere en forskellig Behandling.

Ved Løsøre foreligger der ofte praktiske Grunde til, at Genstanden ikke straks overgives til Erhververen. Naar en Fordring virkelig overdrages til Eje, kan der vanskelig tænkes at foreligge tilsvarende Grunde, der hindrer Opfyldelse af Pantsætningsreglerne. Der sker derfor næppe nogen Skade ved at gennemføre en skarp Regel. Paa den anden Side er Afgrænsningen mellem Sikkerhedsoverdragelser og andre Overdragelser vanskeligere ved Fordringer end ved Løsøre, og en skarp Regel er derfor meget ønskelig.

Den foreslaaede Regel afviger fra dansk Rets Regler om Løsøre, men stemmer til Gengæld med Reglerne om fast Ejendom. Reglens største Betydning vil iøvrigt blive, at den maa anvendes analogt ogsaa paa mundtlige Fordringer.

Naar denne Regel indføres, skulde samtidig Adgangen til Underpantsætning af Fordringer ved Tinglysning af et Løsørepantsbrev falde bort. Denne Fremgangsmaade er jo allerede blevet upraktisk, efter at det i senere Tid er blevet anerkendt, at ikke-negotiable Fordringer kan pantsættes blot ved Underretning til Skyldneren.

I Almindelighed er den foreslaaede skarpe Regel formentlig uskadelig. Men i enkelte Tilfælde kan den hæmme sunde øko-

nomiske Aftaler. Det gælder ialfald, hvor en Forretning sælges med sine udestaaende Fordringer. Her er det praktisk ugørligt straks at underrette alle Skyldnere, og paa den anden Side er det næppe vanskeligt at afgøre, om Salget er en normal Forretningsafstaaelse eller blot er arrangeret for at sikre en Fordring. Her har vi derfor ment, at man m. H. t. unegotiable Gældsbreve kunde blive staaende ved den nugældende Regel, hvorefter kun Overdragelse til Sikkerhed undergives Pantsætningsreglerne.

Naar det i Tesis 8 er nævnt, at visse Præsentationspapirer maa ligestilles med negotiable Papirer, saa tænkes der paa saadanne Papirer, hvis Indehaver praktisk kan stole paa, at Ydelsen kun bliver erlagt mod Papirets Tilbagelevering. Ved Overgivelse af saadanne Papirer kan der formentlig stiftes Panteret i Fordringen, og der maa da ogsaa kunne ske gyldig Transport paa tilsvarende Maade, altsaa uden Underretning til Skyldneren.

Hermed er jeg kommet til Ende med de 8 Teses og skal da blot endnu engang indtrængende opfordre navnlig de tilstedeværende praktiserende Jurister til at tage livlig Del i Diskussionen og gøre os delagtige i Deres Erfaringer. Derved vil De bidrage til det, vi alle maa ønske, at de kommende nordiske Love om Gældsbreve bliver saa gode som muligt.

Diskussion:

Højesteretssagfører *Steglich Petersen* udtalte sin Glæde over, at der, endnu medens Kommissionen befandt sig paa Overvejelsernes Stadium, blev givet de praktiserende Jurister Lejlighed til at gøre deres Synspunkter gældende.

Overfor Indlederens Teses kunde man opstille som Mod-Tesis, at den legitime Ejendomsret burde beskyttes i alle Tilfælde, hvor ikke afgørende Omsætningshensyn (Samfundshensyn) gør sig gældende; den, hvem en lovlig Ret fratages, har Krav paa samme Medlidenhed som den, der skuffes i sit Køb; ogsaa for de legitime Ejere gør der sig Samfundshensyn gældende: Kreditforenings-, Kommune- og Statsobligationer spiller en uhyre Rolle for de privates Opsparing, og mange Selskaber og Institutioner er gennem deres Reserver interesseret i Obligationerne. — Hertil kom-

mer, at Omsætningen og det ekspeditions-mæssige gaar let og godt under den nuværende Tilstand.

Indlederens *Tesis 1* kunde Taleren fuldt ud slutte sig til, idet Omsætningen ikke har synderlig Interesse i de Papirer, som derved udelukkes fra Negotiabilitet. Almindelige Navnegældsbreve er aldrig Genstand for *Salgsomsætning* og kun sjældent for *Pantsætning*. Kravet om Ordreklausul vil betyde en gavnlig Paamin-delse for Debitor om, at Papiret kan komme paa andre Hænder, ligesom de nuværende Opbevaringsbekymringer undgaas.

Tesis 3 giver heller ikke Anledning til Betænkelighed; Risikoen ved de unoterede Papirer er for stor, og Notering paa Navn har da ogsaa i Forvejen et meget betydeligt Omfang, hvilket viser den praktiske Trang til Sikring.

Teses 2 og 4, hvorved Beskyttelsen mod Falsk ophæves, maa derimod anses for mindre heldige. De smaa Sparere, som man ikke kan henvise til Boxer eller Pengeskabe, har en vigtig Interesse i den trygge Opbevaring; de køber sig en Obligation, som noteres, og hvis eventuelle Forsvinden de derefter kan anmelde. Denne Betryggelse vil de efter Forslaget miste. — En anden Gruppe Obligationsejere er de, der — al Paapasselighed til Trods — ikke kan undgaa en vis Risiko for »Hus«-Tyve.

Medens den foreslaaede Regel helt vil fritage Erhververen for at anstille nogen Undersøgelse, kunde der langt snarere — naar det drejer sig om Køb eller Pantsætning af ekstraordinært store Partier — være Grund til at skærpe Kravet om Paapasselighed hos den, der køber eller modtager Pantet. Vel vokser Omsætningen stadig, men derved ogsaa Fortjenesten for Formidlerne af Omsætningen; de i Forhold til den store Omsætning smaa Tab bør være en Erhvervsrisiko, der — eventuelt mod en lidt højere Promille-Afgift — bæres af Banker og Vexellerere.

Reglen i Fr. 21. Juni 1844 er Udtryk for det samme, idet Ejeren kun ved udvist Uforsigtighed skal bære Tabet; i andre Tilfælde er dette en Handelsrisiko.

Med Hensyn til *Teses 5—8* var Taleren i det store og hele enig med Indlederen.

Professor, Dr. jur. *Vinding Kruse* takkede for Foredraget og kunde slutte sig til de fleste Teses. Taleren bemærkede m. H. t. Tesis 7, at man burde vælge ikke et »enten—eller«, men et »baade—og«, og vilde m. H. t. Tesis 1 henstille i Overgangsreglen alene at tage Hensyn til den Eksstinktion, der allerede er indtraadt inden Lovens Ikrafttræden paa Grundlag af de ældre Regler, og ikke lade alle, før Lovens Ikrafttræden oprettede Gældsbreve ud i al Fremtid behandle efter de gamle Regler.

M. H. t. Teses 5 og 6 var Taleren uenig med Højesteretssagfører Steglich-Petersen; vel har denne Ret i, at Ejerens, d. v. s. den oprindelige Gældsbrevejers Ret ikke uden de mest tvingende Grunde bør opgives; men saadanne tvingende Grunde foreligger netop i Konflikten mellem en godtroende Erhverver af et Ordre-Gælds-brev eller Obligation, noteret paa Navn, og den oprindelige Ejer, hvem dette Gælds-brev er frakommet og bragt ud i Omsætningen ved en falsk Transport. Tinglysningslovens § 28 har her truffet den rette Afgørelse. Den Ejer, hvem Gælds-brevet saaledes frakommer, er nærmere til at bære Risikoen end den godtroende Erhverver; thi den oprindelige Ejer har enten ikke passet tilstrækkeligt paa ved Opbevaringen, eller har vist svigtende Menneskekundskab ved at betro sit Gælds-brev til andre; den godtroende Erhverver efter T. L. § 28's Regel har derimod end ikke gjort sig skyldig i simpel Uagtsomhed. Det rette er under Nutidens Forhold kun at have Værdipapirer liggende i Bankbox eller i aabent Depot — hvori Bankerne forøvrigt ogsaa modtager Pante-breve — og Afgiften for aabent Depot kan enhver overkomme. Aabent Depot bør erstatte den Betroelse af Værdipapirer til Private, som Gang paa Gang har vist sig at være saa farlig; den Bestyrelse, der betroede Alberti Millioner af Værdipapirer, gjorde sig skyldig i den groveste Uagtsomhed, idet den ikke gjorde noget somhelst alvorligt eller systematisk Forsøg paa at kontrollere Beholdningernes Tilstedeværelse. —

Der kan saaledes i det hele ikke siges at ske nogen Uret overfor Ejeren af et Ordre-Gælds-brev eller af en paa Navn noteret Ihænder-haver-Obligation ved, at Reglen i T. L. § 28 overføres paa disse Dokumenter. Vil man endelig samtidig med Indførelsen af denne Re-

gel yderligere sikre den oprindelige Ejer, da kan dette let gøres ved at fastsætte, at *denne Ejer*, som er nærmest til at bære Risiko, selv tegner en Forsikring mod ovenanførte Tab, hvilket kan ske ved, at han erlægger en mindre Afgift samtidig med, at han faar Obligationen noteret paa Navn. Indføres en saadan Forsikring, kan man ogsaa stryge alle Formalitetskrav fra Pengeinstitutternes Side forud for Noteringen og lign., og der vil da ingensomhelst Betænkelighed være ved helt at ophæve Fr. af 21. Juni 1844. For Omsætning af Pantebreve i fast Ejendom er en saadan Forsikring næppe nødvendig, men kan paa den anden Side godt indføres; Hovedsagen er blot, at T. L. § 28 maa blive staaende ved Magt til Betyggelse af Omsætningen. Dette vil samtlige vore Banker være enige i, ikke mindst af Hensyn til den stærkt stigende Omsætning, der i de senere Aar har været af Pantebreve i fast Ejendom, en Omsætning, der afgjort ikke kan undvære den Betyggelse, der ligger i T. L. § 28.

Overretssagfører *Knud Jarner* gav Tesis 1 sin Tilslutning; dog var Meningen forhaabentlig ikke at ændre den hidtidige Regel, hvorefter Spørgsmaalet om et Dokuments Negotiabilitet afgøres af Domstolene uden Fastlæggelse fra Lovens Side af, hvilke Dokumenter, der er negotiable.

Taleren var betænkelig ved at lade Falsk-Indsigelsen falde, og sluttede sig ogsaa iøvrigt til Højesteretssagfører Steglich-Petersens Bemærkninger ad Teses 2 og 4.

Taleren tvivlede paa, at der var tilstrækkelig real Begrundelse for at opgive den hidtidige Regel om, at et Dokument kan ændres ensidigt af Kreditor fra et Ihændehavergældsbrev til et Navnepapir (Tesis 3).

Tesis 5 kunde man kun anbefale, idet den betød en faktisk Annulation af den efter Talerens Mening uheldige Bestemmelse i Tinglysningslovens § 28.

Taleren mente ikke, at Kuponhandel før Terminen var fuldt legitim (Tesis 6), og fandt Tesis 7 mindre paakrævet.

Overretssagfører *Alb. Goldschmidt* foreslog — paa samme Maade som ved Udstedelsen — at forlange Vitterlighedsvidner ved Transport (og Kvittering) af Pantebreve.

Dr. jur. *Popp-Madsen* vilde i mange Tilfælde anse Fr. af 9. Febr. 1798 for overflødig, idet Ekstinktionen ofte maa anses for hjemlet ved Principperne i Aftaleloven, navnlig dennes §§ 28—31 og 33.

ad Tesis 8 mente Taleren, at Kravet om Overlevering var for strengt; en Paategning paa Dokumentet maatte have samme Virkning som en Overdragelse.

Indlederen udtalte sin Glæde over den Tilslutning, Kommissionens Tanker havde faaet paa en Række Punkter. Spørgsmaalet, om en falsk Transport paa en noteret offentlig Obligation eller paa et tinglyst Pantebrev skulde kunne begrunde eksstinktiv Erhvervelse, var det alvorligste Problem i Emnet. De stærkt modstridende Anskuelser, som Kommissionen havde mødt under sit Arbejde, og som ogsaa var kommet frem under Diskussionen, havde ført Kommissionen ind paa den Tanke, at man burde gøre et Forsøg paa at skabe fuld Sikkerhed saavel for Ejerinteresserne som for Omsætningen ved at hjemle Eksstinktion i Forbindelse med en Erstatnings- eller Forsikringsordning. Kommissionen havde tænkt sig den Mulighed, at man for at skaffe Midler til at dække Tabene, indførte et mindre Gebyr for Notering af Obligationer. Man kunde dog ikke endnu overse, om Tanken var praktisk gennemførlig. Hvis det lykkedes at udforme en saadan Ordning for Obligationer, vilde der være Grund til at forsøge at gennemføre en lignende Erstatnings- eller Forsikringsordning ved tinglyste Pantebreve. *Indlederen* beklagede, at Professor *Vinding Kruse* syntes at afvise en saadan mæglende Løsning.

Dr. *Popp-Madsen's* Udtalelser om Aftaleloven maatte *Indlederen* tage Afstand fra. Af Aftl. §§ 29—33 kan man ikke udlede noget om, at de dèr nævnte Ugyldighedsgrunde fortages overfor en Omsætningserhverver i god Tro. — At Slutningen er urigtig, ses af, at de paagældende Indsigelser ikke fortages, hvis det er en ikke-negotiabel Fordring, der overdrages til en Erhverver i

Utskrift

god Tro. — Noget andet er, at naar det først er givet, at der er Trang til Eksstinktion af Indsigelser, som det netop er Tilfældet ved negotiable Gældsbreve, saa er det naturligt først og fremmest at lade Eksstinktionen ramme de Ugyldighedsgrunde, som omhandles i Aftl. §§ 29—33.

Spørgsmaalet om en Paategning skulde være tilstrækkelig til Pantsætning af et negotiabelt Gælds brev (jfr. Tesis 8), havde Kommissionen ikke taget endelig Stilling til.

OM FRAKENDELSE AF BORGERLIGE RETTIGHEDER.

(Foredrag af Landsdommer *Fr. Lucas* d. 26. Marts 1924).

Foredraget og Diskussionen udelades her, idet Foredraget findes trykt i U. f. R. 1934 B. S. 153, og i »Dansk Kriminalistforening«s 25. Aarsberetning; i sidstnævnte findes tillige Diskussionen trykt.